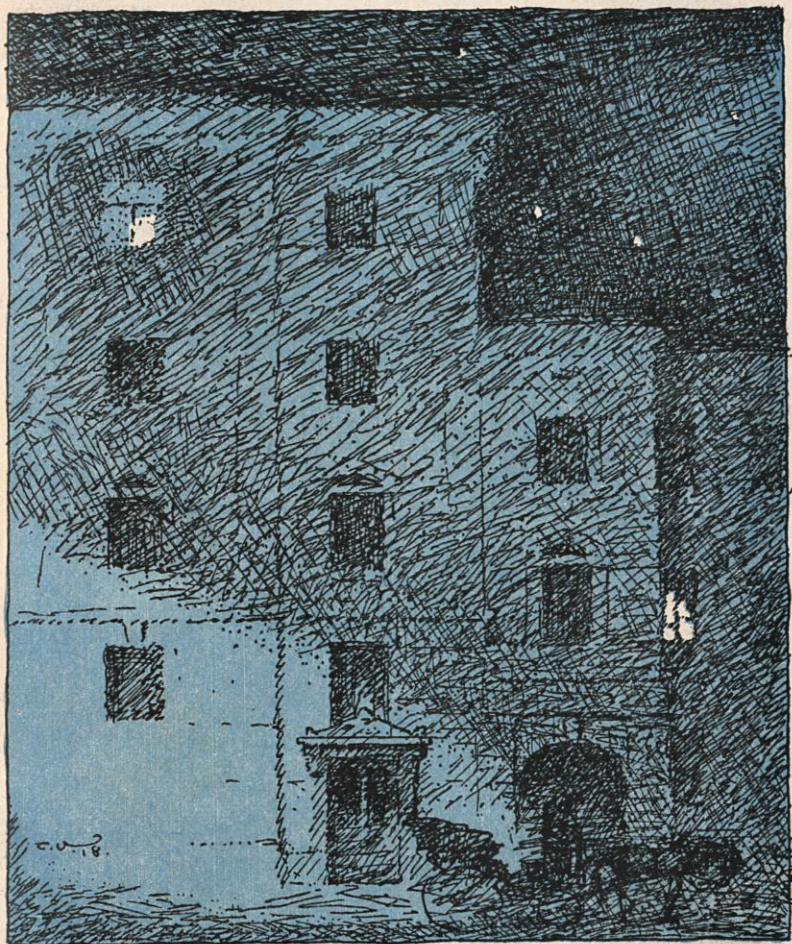

Verdita

RUNAR SCHILDT

HOLGER SCHILDT'S FÖRLAG
HELINGFORS

PERDITA

RUNAR SCHILDT

PERDITA

OCH ANDRA NOVELLER

HELSINGFORS 1918

HOLGER SCHILDTS FÖRLAG

RUNAR SCHILD

PERDITA

OCH ANDRA NOVELLER

HELSINGFORS 1918

SIMELII ARVINGARS BOKTRYCKERI

TILL MIN HUSTRU

JULY 1914

DEN SVAGARE

DEN SVAGARE

I.

Blomqvist lade penseln ifrån sig och skrufvade fast locket på terpentinkanistern. Färgburkarna, pimpstenen och andra smågrejor packade han omsorgsfullt ner i sin korg. Sen rätade han långsamt på sig, dunkade med knogarna öfver korsryggen där det värkte af den ovana ansträngningen, och så pustade han ut.

Han hade verkligen skäl att vara stolt öfver sitt verk. Finglänsande och smäcker låg hans roddbåt där, utvärtes hvit som en skyddsängels vingar och innantill röd som brinnande hjärteblod. Så hade den sett ut nu i fjorton år, men i fören var en djärf nyhet att skåda. *Cormoran* stod där i klargröna, rediga bokstäfver, läsbart

på femti meters afstånd för den som gått i skola. Det var gjordt med schablon förstås, såna bokstäfver målar ingen på fri hand, men Blomqvist hade själf skurit ut schablonen.

Ingen människa som nu såg Cormoran hade kunnat gissa hur gammal den faktiskt var — och hur illa åtgången af sommarkampanjerna i båda skärgårdarna. Allra mest dock af okynniga människor som pröfvade sina klackjärn och knifbett på det vackra skrofvat medan det låg i vinterkvarter här på Djurgårdsstranden.

Blomqvist blef stående en god stund och betraktade Cormoran. Först nu när han åter såg den fullfärdig — så när som på åror och mast — gick det riktigt upp för honom att vintern faktiskt var öfverstånden och fisketiden snarligen inne. För Blomqvist var sommaren hvarken blommor eller fågelsång eller hängmatta, den var mete med många spön under en skuggrik strand eller ute på en finkrusig fjärd,

och någon enstaka gång, som högtid och jubelfest, borta i hafvet vid en blank kobb där man var ensam med det stora vattnet och sin Gud, och ingen kitslig villaägare kunde komma och ryta någonting oförskämdt från stranden.

Nu var sommarn alltså på väg, vid näst-sista stationen.

Blomqvist suckade djupt, men det var af tillfredsställelse. Den här vintern hade på något sätt varit längre och svårare än någon annan han kunde minnas, värre än barndomens halfsvält i det gamla hemmet vid Kampen. Det var inte bara dyrtiden som gaf bekymmer nu, det hade hopat sig så mycket annat som inte ens pengar kunde hjälpa. Eller kanske ändå. Kanske var det just för den ständiga knapphetens skull som Manja förändrat sig så sedan hösten?

Det var faktiskt så varmt att Blomqvist fick torka bort rikligt med svett under Vegamössans skärm. Han såg sig förnöjd

omkring. Man ska ju svettas den vackra tiden, det hör ju till. Han kastade en tacksam blick uppåt himlahvalfvet där solen gjorde sitt bästa. Inte ett moln så vidt han kunde se. Himmeln kupade sig ljusblå och funn, liksom urlakad af det eviga regnandet de sista veckorna, då solen af arghet eller svek så envist hållit sig undan.

Söndagsväder fick vi den här söndagen, tänkte Blomqvist, det är som det ska.

I detsamma började klockorna slå två i staden och Nikolai klämde i med sin hemska klang för att ingen i vårruset skulle glömma att han dock fortfarande var i Helsingfors.

Undrar, tänkte Blomqvist, om någon har lust att gå och sätta sig i kyrkan en sån här dag, då det är som en gudstjänst bara att vara ute. Men människorna räcker ju till öfverallt.

Hela stan hade småningom kommit på benen. Borta vid Hagnäs torg var det

ett stim och ett lif som i en not när kilen halas opp på strandstenarna. Och öfver vägen till Alphyddan stod det som rökar af damm efter alla automobilerna och droskorna.

När Blomqvist sett sig mätt på Cormoran tog han penslarna och sköljde dem grundligt i terpentin. Sedan vecklade han ordentligt in dem i ett brunt omslagspapper som han enkom för ändamålet bar hopviket i barmfickan. Målningen af Cormoran gick efter längesen fastställd ritual.

— Manja kom inte. Klockan tolf skulle hon vara här med flickorna och kaffe pannan, och nu är klockan två. Hon kom inte, nej. Det ante ju mig redan i morse när jag föreslog det, hon tyckte inte om hela saken. Hon ville inte sitta här vid vägkanten och dricka kaffe här allt fint folk åker förbi. Dumt var det ju af mig att alls föreslå det efter hvad jag märkte

i fjol, fast hon ingenting sade den gången. Och så tycker hon säkert inte om att gå med mig på gatan när jag är klädd så här, men hvem kan ta bättre kostymen på sig när man ska syssla med färgburkar och kitt och terpentin? Hon kom inte med kaffet, nej, men kanske kommer hon och hämtar mig till middagen. Det är nog bäst att jag väntar ännu en stund. —

Han slog sig ner på en bekväm sten och tände en Armiro. Han begagnade alltid samma munstycke, det var brunt af tobakssåsen och brändt i kanten, men det var nu hans munstycke med märken efter hans tänder så att det passade bra och satt stadigt i munnen.

För att fördrifva tiden började Blomqvist ge akt på de förbifarande. Det var många han kände till utseendet. När man i tjugutvå års tid stått bakom disken i en af stadens största affärer, känner man ganska bra „de öfversta fyrahundra“ som

det brukar stå i „Lördagskvällen“. Man vet ganska bra hvad den och den är värd så där bröder emellan.

Ett par gånger fick Blomqvist till och med hälsa. Först var det en af herrarna från kontoret, han rörde knappt vid hatten men i stället på ögonbrynen; så kom principalens familj i egen bil, de skämdes inte de, utan hälsade gladt och vänligt som alltid. Minsta flickan klef opp på visavisätet och viftade, hon visste nog inte hvem det var, men ändå. Hon är i Elvis ålder, tänkte Blomqvist. Och han tänkte vidare:

Där går ingenjör Frick som har så dåliga affärer, och där åker herr Svanström med fru. De ska säkert dricka förmiddagskaffe på Alphyddan. Svanström, han började som springpojke liksom jag, nu har han två stenhus, villa, automobil och skattade för åttitusen ren före kriget. Hvad han nu förtjänar vete Gud, taxeringsnämnden lär nog inte veta det. Folk

säger att han har haft tur, att det bara är på det det beror, men det är inte sant, det är inte nog med tur. Det är något annat också, någonting som jag inte har, och därför kommer jag aldrig att få egen villa och hus vid Parkgatan. Om jag har tur så blir jag föreståndare för metallafdelningen någon gång i världen då Lindén dör. När jag får löneförhöjning härnäst kan jag kanske köpa en utombordsmotor att skruva fast i aktern på Cormoran. Då ska det gå undan! Då kan man komma sig ut på hvardagarna också, efter stängningen. Men Gud vet om det nånsin blir en penni öfver för oss, man äter ju opp hela sin lön nu för tiden.

Dessa reflexioner gjorde Blomqvist utan spår af förstucken bitterhet. Han fastslog bara några fakta, och det var för resten en vana som han höll styft på. Ty han hade stundom lagt märke till, att det kunde finnas saker som rörde honom nära, som han egentligen visste eller åtminstone

anade men ändå inte riktigt kunde tillägna sig och rätta sig efter, innan han liksom präglat det nya faktum i en kort sats som han sedan ofta upprepade för sig själf. Men präglingen var en vanskelig uppgift som det ofta fick anstå i veckor med, i synnerhet när arbetet i affären gjorde honom trött och det var stojigt och bråkigt hemma. Bäst gick det att reda ut begreppen i ensamheten vid en liten rök. Då kunde han sitta långa stunder och tänka på en massa saker i tur och ordning och liksom klubba af det ena beslutet efter det andra och sen registrera in dem sig själf till efterrättelse.

Detta med dyrtiden och de knappa framtidsutsikterna bekymrade Blomqvist ganska litet för hans egen del, mera för flickornas, men i synnerhet för Manjas skull. Hon var inte skapt för sparsamhet och knussel, hon var själf så fin och nätt att hon nödvändigt måste söka det fina och nätta här i världen. Det kunde han ju

inte ge henne mycket af, och därför kände han sig ibland som en verklig ogärningsman som höll henne inspärrad på fångkost. Hur hon själf kände det visste han inte med bestämdhet, det var inte så alldeles lätt att begripa sig på henne, hon sade så mycket som hon inte menade och menade säkert mycket utan att säga det. Men så långt hans förmåga sträckte sig lät han henne få sin vilja fram, utan motsägelser. Och hon hade underliga infall ibland; men det fick man inte förvåna sig öfver, för hennes mor var ryska eller egentligen polska, och det är ju liksom en annan sort än vi.

Klockan närmade sig half tre, det var deras middagstid. Blomqvist funderade starkt på att bryta upp och gå sin väg, men slutligen varseblef han Manja i hörnet vid Hagnäsapoteket. Trots afståndet kände han genast igen henne på den hvita hatten och den vackra blå promenadkostymen.

Underbart hur hon kunde klä sig nätt för de små summor hon hade att förfoga öfver. Som nu den här promenadkostymen. Hon hade fått den otroligt billigt hos judarna, hos Josef Dorschik.

— Hur i alla tider är det möjligt att de kan sälja så billigt? hade han frågat och härtill fått svaret:

— Biträdena vågar inte pruta så mycket, man måste gå in och tala med Josef själf.

Det var en väninna som rådt Manja att gå till Josef Dorschik. Sen dess hade hon alltid någonting modernt och klädsamt.

Som en fin fru såg hon ut där hon kom, som en adelsfröken. Ja, snarare som en fröken. Det var märkvärdigt hur hon igen börjat likna en ung flicka nu på sista tiden, och det fastän Elvi gick på sjätte året och snart skulle börja skolan. Just den här vintern hade det kommit mera lif i hennes mörka ögon, som kunde skratta när hon så ville, och det var ny fart och svikt i hennes gång.

Där kom hon nu helt långsamt öfver gatan. Men hon var ju inte allena. Bredvid henne gick en småväxt herre i spräcklig kavajkostym och mjuk felbhatt. Han bar sin paletå vårdslöst och elegant kastad öfver vänstra armen så att sidenfodret glänste i solen. Högra handen höll en spatserkäpp i behagfulla pendelsvingningar. Han talade med stor ifver.

Plötsligt stannade Manja och räckte handen till afsked. Men den lilla herrn tycktes inte vilja märka det, han fortfor att tala och gestikulerade uttrycksfullt. Manja blef stående i uppenbar tvekan med hufvudet sänkt. Den lilla spräckliga mannen kom allt närmare, deras ansikten snudade nästan vid hvarann, så tycktes det på afstånd åtminstone. Manja ryckte till sig hans käpp och slog häftigt i sanden med den. Den lilla herrn talade och talade, det var visst en utlänning, han hade så godt om ord.

Med ens såg Manja upp, nickade ett

par gånger, gaf tillbaka hans käpp och vände honom hastigt ryggen. Så var hennes sätt, ibland så tvärhugget, ibland så mjukt, man visste aldrig hvad det betydde.

Den spräckliga herrn gick med lifliga steg inåt staden igen. Käppen roterade i hans behandskade hand.

Blomqvist steg upp och gick ett stycke emot Manja.

— Du kommer ganska sent, sade han konstaterande, icke klandrande. Men hon missförstod honom.

— Jag kommer när jag vill! Du kan vara glad att jag öfver hufvud taget kommer.

— Visst är jag glad, visst är jag glad. Du kommer för resten mycket lägligt, för nu är Cormoran just färdig. Är den inte bra?

— Så bra som den kan bli, antar jag.

— Precis, och bättre beröm kan ingen få här i världen. Tycker du inte det är roligt att vi får den i sjön nu snart?

— Skaffa motor till den, så kan det bli nånting att tala om.

— Men Manja lilla, du behöfver ju aldrig ro. Det gör ju jag ensam.

— Tror du det är något nöje att se dig sitta där och stånka och svettas?

— Nej, svarade Blomqvist stillsamt, men du behöfver ju inte se på mig hela tiden, det finns ju så mycket annat. Och vi kan segla när det inte blåser för mycket. Tänk när vi får börja med långfärderna igen och ligger öfver natten på holmen och kokar kaffe i bergsskrefvorna! Jag rör med de större årorna, Elvi och Saga sitter på mitteltoften och du i aktern och styr.

Manja ryckte på axlarna.

— Snart är Elvi gudskelof så stor att du kan fara på tumanhand med henne och jag får stanna hemma. Kaffet smakar bra mycket bättre hos Fazers.

Blomqvist såg litet på henne. Det är bäst att sluta på den här bogen nu, tänkte han, det tycks bara slå emot.

— Har du varit ute med flickorna i det vackra vädret?

— Nej, svarade Manja kort, jag hade inte tid. Men käringen lofvade gå med dem till Kaisaniemi på en stund.

— Hvarför ska du kalla mamma för „kärigen“? Det låter bra fult, och du har ju ändå så stor hjälp af henne.

— Tänker du börja nu igen med det där? afbröt Manja hotfullt.

— Nej, för all del, inte börjar jag, men någonting måste jag ju få säga.

— Är det så nödigt det?

Blomqvist tog korgen med målardonen.

— Vi måste gå hem till middagen, sade han lugnt.

De gingo tysta en stund.

— Hvem var den där herrn som följde dig? frågade Blomqvist utan nyfikenhet.

— Jag väntade just att du skulle fråga! Det var en bekant.

— Jaså, nå har han något namn?

— Flere! Vackra karlar har många namn.

— Det var inte din student, sade Blomqvist eftersinnande, han är längre och går helt annorlunda.

— Nej, sade Manja, och nu log hon, det var inte min student. Honom har jag inte sett på flere dar, han blef visst ledsen sist, sötnosen. Han blef fräck, men då gaf jag honom. Han började fråga om allt möjligt precist liksom du, men ser du det passar sig inte. För resten, sade hon med ens i annan ton, jag kan gärna säga hvem det var som följde mig. Det var Johnnie Claësson. Känner du inte Djoni?

Blomqvist ruskade på hufvudet.

— Han går bestämdt inte på min afdelning, sade han. — Andra känner jag just inte.

— Nej, sade Manja, hvad skulle Djoni med kökskärl att göra? Han har varit barmästare här för ett par år sen, på en riktigt fin bar, men nu är han utan plats. Jag blef bekant med honom på postiljonernas maskerad i vintras.

— Var det då du fick skönhetspriset?

— Just den gången! svarade Manja med glittrande ögon.

— Spatserade du länge med den där Claesson? frågade Blomqvist; han menade just ingenting med alla dessa frågor, men samtalet hade nu en gång tagit den giren.

— Länge? Nej, inte så värst. Nej, inte alls länge, kanske tio eller fem minuter. Jag satt hos mamma ett par timmar och drack kaffe och så kom jag gående öfver Broholmen och så kom han gående från Alphyddan och så möttes vi här alldeles nära, ungefär vid Långa bron. Om jag bara hade vetat att det skulle bli ett sånt här förhör så kunde jag ju ha bedt adjö af honom bakom aptekshörnet, innan du var stånd att se oss. Men jag tyckte inte att det är någonting farligt att jag går några steg och talar med en god bekant.

— Ja ja, sade Blomqvist, och nu råkade det bli litet tonvikt, — du har ju fått så många nya bekanta nu på senare

tider. Jag hinner inte mera följa med, det är så mycket nya namn.

Manja granskade honom från topp till tå i en hastig blick. Vegamössan var hennes fasa. Och öfver hufvud taget, han klädde henne verkligen inte. Hur det var kom hon att hålla mycket rask takt och ett litet afstånd mellan dem, och på det viset domnade samtalen af sig själf.

Nedanföör Berggatsbacken, ett stenkast från det lilla trähuset där de bodde, saktade Manja på stegen. Nu kunde ingen se dem mer, utom grannarna som i alla fall visste att de hörde ihop.

— Hör du Fredrik, sade hon liksom i förbigående, jag behöfver nödvändigt en ny hatt.

— Åhå, sade Blomqvist, och jag som just tyckte att du var så nätt med den här. Den är ju ännu så hel och snygg.

— Hel och snygg! Den är två år gammal i det närmaste. Jag *kan* inte mera ha den på hufvet i en hygglig restaurantt.

— Nå, det är det verkligen inte nödigt att sörja öfver, vi går ju aldrig på restauranter, hvarken bättre eller sämre.

— Jaa, nej, sade Manja, och så kom det med stor fart: — Vi brukar inte gå, men ser du man kan aldrig veta. Nu i dag till exempel, det var för resten riktigt bra att du påminte mig, Djoni föreslog att vi skulle gå ut och supera i kväll på Venezia, jag och han och fröken Svea och du.

Blomqvist slog till ett dumt litet skratt.

— Ska vi supera, sa du?

— Ja, just supera. Så heter det ju. Hvad är det för lustigt i det?

— Nå nej, ingenting. Men hvem är den där fröken Svea?

— Hon har varit på flere fina restaurationer och barer, men nu är hon utan plats.

— Jaså, hon är också utan plats. Hur har de nu båda blifvit så där utan?

Manja stannade i portgången och stam-pade med sin lilla hof i stenläggningen.

— Fanken anamma! sade hon, — hur ska jag veta det, jag brukar inte spionera och snoka i andras. Men kanske det är så att inte alla vill hänga öfver samma disk i tjugu års tid för några hundra mark i månaden. Gudskelof är inte alla likadana nahjusar som du, det finns folk som vill se sig om och sträfva till någonting bättre.

— För all del, gärna för mig, låt dem sträfva. Men tycker du nu att det är ett passligt sällskap för oss?

— Fröken Svea känner jag bara så där flyktigt, men hon ska vara en bildad och nobel människa af fin adelsfamilj i Stockholm. Och Djoni förtjänar säkert tre gånger mera än du, så inte vet jag hvad som fattas dem, inte. Djoni är för resten en riktig gentleman.

— Ja ja, de kan ju nog vara utmärkt bra på alla sätt, men det är nu ändå en annan sort och jag tycker att man ska vara tillsamman med dem som man känner och som är ens gelikar —

— Med Kemppainens och Lindrosens, ja, som du alltid försöker pina mig ihop med. Hilja Kemppainen med sina tygkängor och sin lurfviga pellerin — dra nu dit pepparn växer! För resten kan jag gå ensam i kväll om du inte har lust. Djoni sa: Ni är hjärtligt välkommen också utan förkläde. Han är alltid så fiffig, den där Djoni.

— Tjaså, sade Blomqvist, och så teg han litet. — Men Manja lilla, har du en aning om hur dyrt det är på restauranter nu för tiden?

— Något litet, svarade Manja och sneglade hastigt under ögonlocken.

— Kemppainen berättade just härom dagen hur dyrt det blef när han och Lindros satt ute en kväll, och det var ändå bara i all enkelhet på Kukkuva kello. Venezia är väl ett fint och dyrt ställe, det är ju alldeles nytt?

— Åjoo, ganska bra. Påstås det. Det är Djoni som har berättat det, han går

där nästan alla kvällar. Kanske han bjuder oss i afton, han är ju alltid så gentil.

— Jag ska tänka lite på saken, sade Blomqvist. — Nu måste vi gå in, maten blir bränd.

På trappan stannade Manja ånyo med handen på låset.

— Hur blir det nu med min nya hatt? sade hon helt lågt; käringen satt ju i köket med sina långa öron och hade fönstret öppet. — Jag provvade en i går, en sån hatt har jag aldrig haft, helt enkelt. Trettifem mark.

— Nej, sade Blomqvist förskräckt, det går inte.

— Jaså, då lär jag väl få gå barhufvad i sommar då.

— Hur kommer det sig för resten att dina hattar alltid blir så dyra när du får kläder så billigt?

— Äsch, inte kan man pruta hos modisterna, där finns ju bara fruntimmer.

Blomqvist såg upp.

— Jaså, sade han långsamt, du kan inte få pruta hos fruntimmer.

— Nej, sade Manja med sitt mjuka skratt, du vet ju själf hur fruntimmer är, fnasiga och noga.

Så öppnade hon hastigt dörren och kilade uppför trappan.

Därinne skrek Saga i kapp med de fjorton kanariefåglarna, som i fyra små burar prisade solen och lifvets lust med vältiliga tungor. Där var föga plats lämnad öfrig för människor i de båda rummen, där stod en tät skog af piedestaler, etagerer, blomställningar och allsköns glödritade saker med okänt syfte. Det osade och fräste i köket, lukten af gammalt flott förenades med doften af petroleum och våt vaxduk.

— Usch hvad här stinker! utbrast Manja medan hon ordnade håret framför spegeln.

— Måne det, sade Blomqvist, jag känner ingenting. Så här har det ju alltid luktat hos oss.

I inre rummet satt Elvi så tyst med sin bilderbok; hon blef liksom genomskinlig så här på vårarna. Blomqvist tog henne på sina armar och lyfte henne högt, ända upp till taket där de fula fuktgubbarna lågo och räckte lång näsa. Så bar han henne ut i yttre rummet och satte henne varligt på hennes höga stol vid matbordet, hon rymdes ännu i den, så liten var hon med sina fem år.

II.

— Morning, mister Blomqvist, sade Johnnie Claësson och förde sitt punschglas i en sirlig kurva innan det slutligen hamnade vid hans köttiga läppar.

Han halflåg i soffan bredvid Manja, liten och finlemmad. Den spräckliga promenadkostymen hade han bytt ut mot en cutaway med kantband; en näsduk i amerikanska färgerna stack vårdslöst upp ur bröstfickan. Hans smala skägglösa ansikte var gråhvitt och huden under ögonen lik som uppluckrad. Sitt tjärsvarta hår bar han mycket långt, men det var af så hög kvalitet att det slöt sig som slickadt till kraniet. Ja det såg på afstånd ut som kalleten på Hieronymus' hufvud när han fres-

tar Messenius på Edelfelts tafla; på närmare håll såg man ju benan, den gick snörrät och hvit, som ett fint kritstreck, från pannan ända ned i nacken. De små snibblösa öronen lågo som klistrade också de, hela det platta lilla hufvudet var glatt och glänsande som en orms. Ögonen spe-lade och fladdrade, sällan betraktade han en person mer än några sekunder i streck. Det var som en klippljusapparat som går för fort.

— Skål, skål! sade Blomqvist, klingade eftertryckligt och drack i botten.

Han kände sig oväntadt väl till mods i den främmande miljön. Wienerschnitzeln hade smakat honom förträffligt; han beställde alltid wienerschnitzel när det gällde att äta ute, då vet man åtminstone hvad man betalar för och behöfver inte ångra sig efteråt. Den tredje punschhalfvan låg på sitt yttersta bland isbitarna i den im-miga kylaren, Johnnie Claëssons cigarrer voro ingen vanlig bjudtobak, Hirschsprungs

bästa! upplyste Djoni på begäran. Man har ju en gång för alla sin standard of life, tillade han.

Lokalen var full af folk, kontorister, studenter, uniformspersoner, hälften utlänningar om inte mer. I båsen dracks det champagne. Borta i ett hörn spelade orkestern, mest glada saker, och då klämde alla musikanterna i med lif och själ; men ibland blef bara två man kvar på estraden, och då kom det nånting sorgligt på fiol.

— Det var en god idé af herr Claësson att ta oss med ut, sade Blomqvist hjärtligt, han kände det faktiskt så. Den goda, varma kvällsmaten och all den öfriga ovana förtäringen gjorde honom så lätt om hjärtat, han började se ljusare på det hela. Längre hade han burit på en böld af miss-tankar, aningar, skvaller och antydningar, nu öppnade sig bölden af sig själf och det onda rann bort. Hvad Manja var vacker i kväll! Sällskapet var heller inget

ondt att säga om. Johnnie Claesson hade ett så artigt sätt, han tog allt så naturligt, inte ett ögonblick behöfde man känna sig främmande. Och fröken Svea var en vacker människa, fast hon just i kväll tycktes vara vid dåligt humör.

Manja på Venezia, det var fisken i vatt-
net. Allt visste hon, hvad de franska nam-
nen på matsedeln betydde och hvad styc-
kena hette som orkestern spelade. Punsch
drack hon som en hel karl, medan frö-
ken Svea knappast rörde sitt glas.

— Det är ett fint och trefligt ställe det
här, sade Blomqvist efter en ny rundblick
genom salen. — Se, så mycke officerare.

— Äsch, sade Manja föraktfullt, det är
ju bara topografer och lotsar och såna
där. Men där borta i båset sitter några
riktiga marinare. Gud!

— Har du alldeles glömt bort din stu-
dent? frågade Blomqvist; han kände lust
för skämt.

— Min student? Nej, var lugn, inte

glömmer jag honom så lätt. Han är också söt, fast på ett annat sätt.

— Se det är så — Blomqvist vände sig förklarande till sällskapet — att gumman min svärmar för en ung student som heter Odo Kjellberg.

— Å helledudan, sade fröken Svea, och det har ni ingenting emot?

— Nåja, uppriktigt sagdt så här oss emellan, jag tyckte ju först att det var bra onödigt, och rädd var jag också att folk skulle börja prata. Men när Manja höll så förfärligt på det och jag visste att det var helt oskyldigt, så tänkte jag att det må vara. De går ibland på lefvandes teatern och så följer han henne hem till vår port.

— Oh, I see! föll Johnnie Claësson in och lät tungan klatscha mot gommen i en smackning som var mycket lustig.

Öfver hufvud taget var Djoni en mästare i att frambringa komiska läten, härma människor och djur, tala kolingspråk och

riktiga utländska språk, göra skuggbilder med händerna och tändstickskonster på bordduken. Med några brutna stickor visade han hur Calle Barcklind ser ut med triksåer och utan, det var litet oanständigt men förfärligt roligt. Det vill säga, fröken Svea skrattade hvarken åt denna eller någon annan af Djonis konster. Hon hade väl sett dem förut.

— Hvar har herr Claësson lärt sig allt det här? sporde Blomqvist med sann beundran.

Djoni ryckte lätt på axlarna.

— Å gubevars, sade han, lite här, lite där. En del kan jag förståss från den tiden då jag låg i gamla Upsis, men det mesta är väl från Junäjtidsstets. Den här med triksåerna lärde jag mig i Brüssel åf en spanjor, dom jäflana ä fulla i fan fast dom går omkring och ser ut som hofpredikanter i fasaden.

— Tänk att de kände till Calle Barcklind i Brüssel! utbrast Blomqvist.

Djoni såg honom allvarligt i ögonen.

— Ja, sade han, de ä väl som fan, hva?

— Hö hö, sade fröken Svea med förakt, där nere hette han ju nånting annat. Begrips, tokstolle?

Manja skämdes.

— Hvad du är för en fårskalle! sade hon häftigt.

— Nånå, nånå, småskrattade Blomqvist, jag är väl allmogem lik eller lite därunder. Inte nekar jag att du är mera klok och behändig af dig än jag, men därför får du ju också göra hvad du behagar, närpå. Det goda hufvudet ska man ära, och det gör jag ju med ditt.

Han lutade sig framåt för att klappa henne på handen, men hon drog hastigt undan sin arm så det blef bordduken han kom att smeka.

— Skål för min lilla student! ropade Manja uppsluppet och höjde sitt glas på rak arm. — Alla måste vara med!

Johnnie Claesson beströk henne hastigt

med en brun blink ur sina kvicka ögon, så smålog han och klingade. Fröken Svea såg ut som om hon fått nånting ruttet under näsan, men alla drucko de skålen som Manja ville.

— Studenterna har det bra de, sade Blomqvist. — Herr Claësson har också studerat, hörs det.

— Prillan, Gästis, Flustret, fyra terminer juridik. Ett par tentamina har jag papper på där hemma i kofforten, granna papper månitro. Men sen såg jag ju förståss att det inte var min likör, för se jag ville ut och lufta på mig ett slag och se wie die Andern's machen förståss.

Fröken Svea slog till ett bredt skratt.

— Ä hörudu, sade hon mellan kikningarna, aktare väldigt noga! Modersmjölken ystar sej när man hör på dej lite grann.

Johnnie Claësson samlade lemmarna mot kroppen som för ett tigersprång.

— Nu hållerru käft, lilla Svea, för annars så! sade han lågt men med mycken intensitet.

Fröken Svea såg ut att vilja klösas och brista i gråt på samma gång. Stämningen hade fått en refva som icke kunde botas strax. Blomqvist såg sig omkring i salen, generad, som om han varit den vållande.

Borta i ett bås uppdagade han en ensam herre som pröfvade mage och börs med mångahanda dyrbara varor. Denna person åtnjöt dyrkan som lokalgudomlighet. Han knackade med knifbladet i tallrikskanten — vips afbröts serveringen i halfva salen och vaktmästarna störtade fram som sprinters i ett afgörande lopp.

— Herr Claësson som känner så mycket folk här, kan ni säga hvem den där herrn är?

Djoni följde Blomqvists blick.

— Han därborta i hörnan? Men det är ju Luigas vetja. Hur fasen känner ni inte Luigas?

Blomqvist erinrade sig nu att han faktiskt hört kamraterna i affären nämna detta namn med respektfull beundran och aldrig

sinande intresse. Det var ett af krigets stora namn i dessa nejder.

— Luigas ja, fortfor Johnnie Claësson, de ä jycke de månitro. Först gjorde han corner i kängsnören och tändsticker i Petrograd, där tjänade han en half miljon i ett nafs. Sen slog han under sig alla lager dom hade åf aspirin och kalsonger, det blef flera miljoner. Nu har han köpt opp hvarteviga stearinljus här i landet, och de ä inte fyskam de inte: han behöfver bara ligga på dom nåra månar och spotta i taket, så blir publiken mör och betalar hvad fasen som helst och tackar till. Han ä fantame ett geni, de ä hvad han ä. Säg hvad ni vill om kriget, men det drar fram dom verkliga förmågerna.

— Känner ni herr Luigas personligen? frågade Blomqvist vördnadsfullt.

— Det var en fråga de, om kungen ä adelsman! Vi har gjort många affärer ihop, Luigas och jag. Sist i går köpte han en låda konjak åf mig, det blef 150⁰/₀ avance

för mig. Inte så illa, hva? Men han har ju råd att satsa förståss.

— Ni är inte så dum ni heller, Djoni, sade Manja varmt.

— Förlåt nu om jag frågar, sade Blomqvist med någon tvekan, men hvad för slags affärer gör herr Claësson eljest, så där i allmänhet?

Djoni ryckte lätt på sina smala axlar.

— Tja, svarade han, nån titel har jag ju inte förståss, men jag klarar mig bra öfverallt. Jag förmedlar. Arrangerar. Det behöfs fan så mycket förmedling här i världen för att folk ska kunna få allt hvad dom behöfver och vill ha.

— Det är nog sant det, nickade Blomqvist. — Herr Claësson har välän några goda agenturer?

Djoni Claësson smålog öfverseende.

— De är hur man taret. Jag gör dom själf efter behof, agenturerna.

Detta kunde Blomqvist nu inte riktigt förstå, men en liflig verksamhet både öf-

ver och under bordet från Manjas sida bragte honom till eftertanke och förmådde honom att afstå från noggrannare efterforskningar.

Om det hos någon i sällskapet hade funnits minsta tvifvel rörande Djonis vänskapliga relationer till herr Luigas, så hade han inom kort blifvit öfvertygad på ett omotsägligt sätt, ty bäst det var behagade herr Luigas upptaga Djonis bild på sin näthinna och ge honom ett tecken. Han höjde handen ett par verschock från bordduken och gjorde en lätt rörelse på ögonbrynen.

Djoni Claësson reste sig med mycken snabbhet.

— Pardång! sade han till damerna. — Ett ögonblick!

Den mäktige inbjöd honom synbarligen att sitta ned, men Djoni afböjde detta med en serie diminuerande bugningar.

Borta vid det Blomqvistska bordet ty-

nade samtalet fullständigt af under Djonis bortavaro. Blomqvist försökte visserligen berätta några skämtsamma historier som han mindes från sina yngre dar, den tid då världen gnlode Tararabomdeay och kallade sig fin de siècle. Men det befanns att ingendera af damerna hörde på hans anekdoter; än mindre skrattade någon utom han själf.

Lyckligtvis återvände Djoni ganska snart. Han satte sig emellertid icke på sin gamla plats i soffan förrän han hviskat några ord i fröken Sveas öra.

Fröken Svea bar sig underligt åt igen.

— Nej, sade hon häftigt och for med handen öfver bordduken så att koppar och glas kommo i fara. — Det gör jag inte om, vid Gud!

— Tjaså, sade Djoni Claësson så mjukt.

— Som du vill, lilla Svea, alldeles som du vill, du ska få det preciss som du vill ha det i kväll.

Fröken Svea satt där och vaggade på

öfverkroppen och bröt sönder tändstickor, en hel ask.

Efter detta höll sig stämningen definitivt på skralare sidan, men nu var stängningstiden också inne.

Vaktmästaren kom med den hopvikna notan. Efter ett ögonblicks trådlös korrespondens med Djoni lade han den bredvid Blomqvists kopp.

Blomqvist betraktade slutsumman 41:20 med en viss respekt, men utan öfverraskning. Egentligen hade han ju hela tiden tänkt sig att kvällen skulle komma att kosta honom inemot 25 mark. Det var mycket i dessa hårda tider, men herregud, någon gång måste människan ha rätt att slå sig lös och unna sig någonting utöfver det oundgängligaste.

— Hur ska vi göra med den där lilla lappen? sade Djoni vårdslöst och pekade med cigarrspetsen på notan.

Blomqvist såg upp, förvånad och förskräckt.

— Vi betalar väl hälften hvar har jag tänkt.

Djoni fnös och slog otåligt omkring sig med den amerikanska näsduken.

— Hälften hvar! Det är ju så förbannadt tråkigt. Dont you take a chance? Ska vi singla slant om hela subberten?

Detta förslag upprörde Blomqvist på det djupaste. Hasardspel om en sådan summa föreföll honom så onaturligt, så vanvettigt och otillständigt att han snarast kände sig böjd för att tolka det som ett dristigt skämt af den oförbrännelige Djoni Claësson. Men Djoni insisterade.

— Tror ni den där nånsin är med om nånting stilig? sade Manja hånfullt med tummen vänd mot Blomqvist och ögonen mot Djoni. — Om ni tror att han har kuraage att hassa en enda penni så fibbar ni er bra mycket. Jag känner honom jag.

Blodet sköt häftigt uppåt hufvudet på Blomqvist. Var Manja galen? Hon tog ju öppet parti mot sin man, till på köpet i

en penningsak där de om någonsin borde haft samma intressen. Med ens hade han kvar bara en enda tanke: att genom en vansinnig handling visa hur orätt hon hade, hur litet hon i själfva verket kände honom. Hon ska få se att det finns mer inom mig än hon nånsin har kunnat ana, att jag kan göra det otroligaste.

— Har ni en kopparslant? frågade han med isande lugn, men det blef torrt i munnen och svalget på honom.

Djoni Claësson fiskade upp en del småmynt ur västfickan och valde ut en tiopennisslant. Han lät den dansa mellan sina kupade händer.

— Jag ska singla, sade han, ni får ropa. Krona förlorar och klafve betalar, är ni med på det?

— Jag har ju sagdt att jag är med! svarade Blomqvist nästan hetsigt. — Skynda er nu. Jag håller på krona.

Djoni slog slanten i bordet. Det blef krona!

Med darrande händer räckte Blomqvist notan tvärsöfver bordet.

— Där har ni den, sade han och skrat-
tade ljudande, tag den efter ni så förbas-
kadt gärna vill, nu får ni den, det är ju
så tråkigt att halfvera, där har ni den
riktigt till eges.

Och med adress till Manja fortfor han:
— Skrattar bäst som skrattar sist, det är
ett ordspråk det, och det är ett ordspråk
som heter duga.

— Just det ja, sade Djoni med ett flin.
— Minns ni inte villkoren: krona förlorar
och klafve betalar. Ni höll på krona och
förlorar förståss. Varsågod, här är notan.

Det slog stopp i hjärnan på Blomqvist
för ett ögonblick. Så förstod han, och han
blef ganska röd.

— Det här är ett svinaktigt skoj! sade
han stammande. Han skälfde i hela krop-
pen.

Men damerna skrattade sig till tårar i
ögonen.

— Dig kan man då lura till hvad som helst! ropade Manja så att det hördes långt ut i lokalen.

Nu sade Blomqvist inte ett ord mera. Han tog fram sin enda femtimarkssedel och gaf den åt vaktmästaren.

— Det är jämnt, sade han, han hade sett herrar göra så.

Sällskapet bröt upp, vaktmästaren stod kvar och bugade. Djoni vände en smula på hufvudet; de båda rikssvenskarna hälsade hvarann med en blick och bråkdelen af ett löje. Två augurer i stupida massan. Två engelsmän bland färgade.

III.

Ute i vestibulen kom Djonis behändighet åter till synes. Innan någon visste ordet af hade han fått rätt på Manjas och sina egna öfverplagg. Han hviskade någonting i hennes öra, de krängde hastigt på sig och kilade ner i trappan.

— Stå inte där som en drulle! sade fröken Svea och puffade Blomqvist i sidan. Han gick som i sömn, men till slut fingo de ju dock sina plagg. Nere på gatan funno de Manja och Djoni väl installerade i en bil som just sattes i gång.

— Vi kör genom Djurgården! ropade Manja. — Följ efter!

Och så bar det af för dem.

Ingenting förvånade Blomqvist längre. Helt mekaniskt började han söka en annan bil, men det tog sin tid.

— Ni är en åsna! skrek fröken Svea hysteriskt. — Ni borde aldrig ha låtit dom fara.

— Vi ska ta fast dem, sade Blomqvist lågt medan han hjälpte henne upp i bilen.

Han hade tänkt sig att de skulle hinna upp de andra någonstans i trakten af Nationalmuseum, men chausséen låg öde och tom. De rundade sockerbruket utan att ha sett så mycket som skuggan af rymlingarnas bil. Försprånget var för stort.

Inne i Djurgården mötte de droskor med glada nattmänniskor, biler kommo susande från andra hållet med en glimt af uniformer, en vaggande plym, en svajande pälsboa. Då och då kom en hvissling från stationen där det blåa skenet stod högt och bågglamporna sakta gungade, en nypa bomullshvit ånga hängde några ögonblick öfver järnvägsbanken; men of-

tare skuro genom vårnattens lätta, kyliga luft indiantjut af ungdomlig fröjd. Däruppe satt månen af gammal vana och tittade på, och inne mellan träden och borta på Långa bron glimmade det svagt af de många små ljusen som mänskorna hafva satt att lysa om natten. Svärmande par begapade Blomqvist och hans dam, hvithöfdade gestalter hoppade kråka kring deras bil och tillönskade dem — med något belagda stämmor — allsköns lycka och framgång i sina förehafvanden.

— Gud hvad det här är roligt! sade fröken Svea, så skrattade hon gällt tills hon föll ihop med en snyftning.

Blomqvist satt där med tandraderna hårdt hopklämda och kramade sina knän.

På Unionsgatan saktade chauffören farten.

— Ska de vara Brunnsparken också? frågade han för formens skull.

Blomqvist såg osäkert på fröken Svea.

— Hvar tror ni de är? sade han ödmjukt.

— Ha ha, ni frågar mig hvar eran fru finns klockan half två på natten! Det är väl så man kan flyga i flintor! I helvete är dom, det är säkert det.

— Ja men hvad ska vi göra nu då?

— Kör till Fredriksgatan 58! skrek fröken Svea till chauffören. Och så mumlade hon för sig själf: Kanske dom inte har hunnit in än.

Men utanför porten mötte de en tom bil som just höll på att sätta sig i rörelse. De frågade chauffören hvem han kört för. En herre och ett fruntimmer, svarade karlen och susade förbi.

Innan Blomqvist ordentligt hann ut ur karosseriet, hade fröken Svea hoppat af och kilat öfver trottoaren. Hon ruskade häftigt gallergrinden i porthvalfvet. Grinden var låst.

— Men det är väl inte alls här de gick in, utbrast Blomqvist nästan gladt, det finns ju en paradtrappa mot gatan.

Fröken Svea fnös.

— Jag måtte väl veta hvar Djoni Claesson bor!

Blomqvist måste böja sig, men han gaf inte allt hopp förloradt.

— Vi ska vänta en stund, sade han, kanske de skojar med oss.

— Det märks att ni inte känner Djoni Claesson, svarade fröken Svea hetsigt. — Och kan ni ansvara för eran fru? Hvasa?

— Jaa, sade Blomqvist då helt menlöst på sitt undergifna sätt. — Jag vet inte. Kan man nu öfver hufvud taget ansvara för någon annan än sig själf? Och kan man alltid ens det?

Fröken Svea skrattade och sög luft mellan tänderna så att det både hvisslade och hväste. Ni är mig en kostlig juvel, det är hvad ni är! sade hon. Och så böjde hon sig ner och pressade hufvudet mellan gallerstängerna, sökte visst ett fönster därinne på gårdsfasaden. Utan framgång, det märkte Blomqvist snart på hennes häftiga knyckar.

Men hur det var kunde hon inte genast förmå sig att gå sin väg. — Ge mig en cigarrett! sade hon kort. Där stod han nu i en främmande portgång med en främmande kvinna, som darrande af nervositet blossade på en cigarrett.

— Ska vi inte röra på oss? föreslog han. — Det går lättare att vänta på det viset.

Hon bevärdigade honom inte med något svar, men följde honom i alla fall ut på trottoaren. De patrullerade med korta slag utanför porten en kvarts timme, en half. De hörde ekot af hvart steg de togo, de hade ju ingenting att säga hvarann.

Vid tvåtiden klapprade en droska förbi, den var tom. Fröken Svea hejdade kusken. Nu kan det vara nog, sade hon till Blomqvist. — Men det får jag säga, att aldrig har jag sett en karl som låter sin fru gå med andra midt för näsan på sig så som ni.

Så for hon.

Blomqvist stod kvar och upprepade i tankarna dessa fröken Sveas afskedsord.

Ja, naturligtvis, så var det ju. Nu var det sagdt och kunde aldrig bli annorlunda. Manja bedrog honom öppet med en annan man — nej, med andra män.

Och nu när de dunkla misstankarna, den undermedvetna vissheten med en främmandes tillhjälp format sig i ord, nu såg han allting stiga fram i klart ljus. Studenten Kjellberg, Josef Dorschik, Djoni Claësson. Kanske fanns det ännu andra som han inte ens hört namnen på.

Han skrek inte, han grät inte, han svor inte ens. Gick bara af och an på en gata som hvilken annan nattvandrare som helst. Alldeles rakt, midt på trottoaren gick han.

Men han kände ett sådant förfärande tomrum inom sig och kring sig, att han längtade efter den råa, hysteriska, främmande kvinnan som nyss åkt bort. Som en vidrig orm hade hon stuckit honom med sina sista ord, men han längtade lika-

fullt efter henne. Efter henne eller någon annan med andel i det förfärliga som nu skedde i hans lif.

Men ingen kom. Och tanken plöjde vidare, fåra upp och fåra ner, den ena tätt till den andra.

Först grep han sig an med det förflutna. Han återuppbyggde händelseförlopp, repliker, situationer som tidigare förefallit honom underliga, men som nu fingo sin förklaring. Det var alltså det hon menade *den gången*. Det var därför hon så ofta kom för sent till kvällsvarden *den tiden*.

Och hennes förhållande till modern, den illa beryktade musikanthänkan som de fått skämmas så mycket för bland sina hyggliga bekanta, som dragit skam öfver hela hans hederliga släkt och skrämt bort ur umgänget hans ansedda kusiner, bröderna Törnström som hade egen affär vid Eriks-gatan. Först hade Manja föraktat och afskytt modern så att det nästan skar i Blomqvists hjärta, eftersom barn dock äro

skyldiga sina föräldrar ett visst mått af ömhet och aktning. Men så med ens, för halftannat år sen ungefär, hade hon fått en sådan omsorg om modern och längtat efter att få besöka henne bitti och sent. Å, nu förstod han också den saken.

Fräckt hade hon hållit honom för narr. Så dåligt hade hon ljugit, det insåg han nu, att det nästan tycktes vara henne likgiltigt om han genomskådade henne eller inte.

Och när Blomqvist spikat fast detta faktum med så många skarpa bevis att det inte mera kunde rubbas, kom det plötsligt öfver honom ett senfödt, våldsamt uppflammande raseri.

Han hade råkat stanna under en lykta i första gathörnet och stått där gud vet hur länge. Nu skyndade han halfspringande tillbaka till den stängda porten, kastade sig med hela sin tyngd mot gallret, gång på gång, utan att ge akt på den häftiga smärtan. Han fattade tag i stängerna

med sina starka händer, riste och skakade dem. Den tunga porten gungade litet på sina gångjärn, det var allt.

På det viset går det inte, nej. Men det måste finnas något annat sätt att komma fram här, att få tag i de båda brottsliga som gömt sig där bakom, som tro sig trygga i sin smutsiga synd och hånskratta åt honom som de stängt ute. En spak att bryta sönder gallret med, en brandstege att klättra öfver — ja, just det, hur hade han inte kommit att tänka på det strax. Klättra öfver hindret, rusa uppför trapporna, tränga in i hans rum, gripa dem, slå dem, sparka dem — —

Skälfvande såg han sig omkring. Där fanns naturligtvis ingen stege; hvarför skulle det också med ens stå en stege i ett porthvalf. Men det afskräckte honom ej, tanken satt kvar och den var god, den ledde rakt till det mål han satt sig.

Blomqvist grep tag i en af gallerstängerna och började klättra. Det var ingen

lätt sak, ingenstans ett fäste för fötterna, ingen balk att haka sig fast i, ingen tvärså att stöda sig på. Bara de hala, smala, skramlande, skrällande järnstängerna.

Under fruktansvärda ansträngningar höjde han sig långsamt från marken. Hatet trycktes ner i pannan, fick en ny stöt och föll, det knirsade af tyg som refs sönder någonstans i hans kläder, skinnet fläktes af och det brände som eld i handflatorna när han gled — ty nu, nu åkte han ner igen en meter, kanske två, nästan ända tillbaka till asfalten, innan han med ett vansinnigt klamrande grepp som dref naglarna in i köttet lyckades hejda sitt fall och kunde börja om ånyo.

Kragknappen hade skaft sig igenom det stärkta tyget, den ena snibben spratt opp och slog honom för munnen, hängselstropparna spändes och tånjdes tills en af dem brast. Svetten stod honom ända ner i ögonen, men uppåt gick det, långsamt men oafslåttligt uppåt. Stönande, lallande,

rosslande arbetade han sig tum för tum allt närmare hvalfvet; nu måste han snart kunna svinga sig öfver porten, där såg han ju en tjock tvärslå i grindens öfre kant. Han fick händerna flyttade öfver på balken, och med en krampaktig häfning sköt han hastigt opp med hufvudet framåtböjdt för att söka det efterlängtrade tomrummet. I detsamma kände han som ett häftigt slag öfver hjässan, och så visste han för några ögonblick ingenting mer.

När han åter kom till full samling låg han utsträckt på asfalten framför den stängda porten.

Hans första förvirrade, hastigt förbrunna tanke i samma sekund han föll hade varit den, att någon bakifrån slagit honom med ett bräde eller en tjock käpp. Han lyfte hufvudet, och med ögon som tårades af ansträngningarna och smärtan sökte han den okända fiende som fallit öfver honom och slagit honom till marken just

då han redan trodde sig säker om sin rättvisa hämnd.

Men han var ensam här på denna fördömda plats, ensam nu som förr. Ingen fiende, känd eller okänd, stod bakom honom. Och nu förstod han med ens alltsamman.

Där fanns inget mellanrum alls, porten gick ända upp till taket, han hade slagit hjässan mot hvalfvet vid den hastiga häfningen. Man kunde för resten se det här nerifrån, att porten inte kunde klättras öfver. Mycket väl kunde man se det trots skymningen, men det hade han ju inte haft en tanke för då blodet sköt upp och begärde våldsam hämnd.

Han reste sig halft, men sjönk tillbaka med en suck. Inte för det, han hade nog inte fått några svårare skador, men det värkte och brände och sved i alla lemmar och han kände sig trött intill sömn och död. Allt hans raseri var borta nu, han förstod knappt mer att det var han

själf som nyss i vanvett kastat sig mot järnstängerna och klängt uppför porten som ett djur.

Han låg där krossad och lamad af skam. Han blygdes för allt som öfvergått honom denna natt, men mest för att han nu i sitt hämndbegär gjort och än mer ärnat göra sådant som låg utom hans natur.

Och med ett, utan att han visste hur det kom sig, ropade han hennes namn. Manja! ljöd det, först helt svagt som från ett sjukt barn, men snart med ständigt ökad styrka, halft klagande, halft kallande.

Manja! Manja!

Hans röst gaf ett skrällande eko i hvalfvet, men kväfdes hastigt som i en säck därinne på den skumma gården, där de nattblinda fönsterhålorna stodo skurna i långa raka linjer på en väldig, dyster fasad.

Manja! Manja!

Ropen tystnade lika plötsligt som de

börjat. Blomqvist satte sig upp, famlade i skymlet efter sin hatt. Han tyckte sig höra steg därute på gatan, och en häftig skräck for i honom. Om någon fick se honom ligga här som en redlös fyllbult — den vanäran fattades bara efter alla olyckor!

Och mycket riktigt: hårda, klampande steg närmade sig i rask takt. Blomqvist reste sig och stapplade mot utgången. Benen darrade och vacklade under honom, han kände sig som uppstigen från en lång, lång sjukdom. Vårnattshimmeln hade bäd-
dat sig i tunga moln som tycktes hänga lågt öfver tak och skorstenar; det var alldeles skumt, men han såg föremålen i ett skimmer som när man bländas af våldsam
t ljus.

En mörk gestalt kom rakt emot honom, helt säkert en polis. Javisst, han såg emblemet i mössan, nummerbrickan och sabelfästet som glimmade hvitt.

Konstapeln stannade på ett par meters

afstånd från Blomqvist och mönstrade honom noga.

— Hvad är det för ett skrikande här? sade han barskt och ohöfligt.

— Jag vet inte, svarade Blomqvist osäkert, — jag har inte hört någonting.

— Såå, sade konstapeln ironiskt och hotfullt på samma gång. — Jaså, ni har ingenting hört?

Blomqvists oro ökades.

— Jo, svarade han hastigt, och orden liksom snafvade öfver hvarann, — jo, det var så sant, här var en som ropade på sin hustru. En bekant till mig. Han visste inte hvart hon hade gått, och därför måste han ropa. Det är ju sent på natten, andra familjer sofver ren, och han var så trött — och han ville gå hem — men hon var borta — och då måste han ropa. Inte sant? Måste han inte?

Konstapeln morrade någonting oförståeligt. Blomqvist greps af en sådan ängslan för sina illa medfarna kläder, för knap-

parna som fattades och för refvorna i tyget, som kanske skulle förråda honom.

— Ja, fortfor han brådskande, det är nog sant att han ropade. Men de har barn hemma, två små flickor, och de kan inte vara utan modern. De kan inte knäppa sina lifstycken själfva, ingenting kan de utan hjälp; de är ju så små ännu.

Här tystnade han plötsligt, det var något som körde upp i halsen och tystade honom. Konstapeln stod orörlig kvar, mörk och hotfull. Blomqvist förstod att han måste företa sig någonting för att inte verka mer och mer misstänkt, att han måste sätta sig i rörelse. Tafatt lyfte han på hatten och började gå nedåt gatan, långsamt och famlande. Han vågade inte vända på hufvudet, men till sin glädje hörde han snart att konstapeln satte sig i gång åt motsatt håll, hans steg ljödo svagare och svagare.

Men när Blomqvist hunnit ett par gat hörn framåt, stannade han igen, ungefär

som en motor när bränslet håller på att ta slut. Hvad kan polisen göra mig? tänkte han. Det är inte jag som har gjort något ondt i kväll.

Han kände på sig att han ännu inte kunde gå hem, att han måste tillbaka till denna förfärliga port, att han inte kunde lämna den innan — ja, han visste det inte själf hvad han egentligen väntade på. Att hon skulle komma ut — att de skulle visa sig för honom? På sätt och vis. Naturligtvis var det i grund och botten det han hoppades på. Men hvad så?

Om det nu verkligen bar sig så att de faktiskt kommo, båda eller Manja ensam, hvad så? Hvad skulle han då göra? Hvad hade han att säga dem? Hur borde han behandla dem?

Han grubblade envist på detta medan han åter närmade sig porten, men han kom inte till någon klarhet. Bara ett visste han fullkomligt säkert: aldrig skulle han kunna eller ens vilja fara öfver dem med

våldsamer, hvarken slå eller sparka eller något annat af allt det där, som för en stund sedan, för en half timme sedan, för oändligt länge sen stått för honom som en läkedom och en salighet.

Nej, inte det. Men i så fall, hvad då?

Tankarna malde.

Han var nästan alldeles lugn igen, nu då han visste att han icke längre gick ensam på denna gata. Sammanträffandet med en annan människa hade kommit stor förändring åstad inom honom. En medmänniska som betraktat honom, talat till honom, visat intresse för honom — det föringades ej af faktum att det bara var en polis som vädrat ofog eller brottsliga tilltag. Med eller mot sin vilja kände han sig tvungen att också själf ge akt på sig och sina förehafvanden, väga sina tankar och beräkna sina handlingar.

Han försökte tänka ut hur andra skulle handlat i hans ställe, hvad Kemppainen antagligen skulle säga och Lindros troligen

gen göra i en sådan situation. Men han fick ingen klarhet på detta sätt, de hade ju helt andra naturer än han och sågo världen på annat vis. Och så kom det till, att hvarje jämförelse egentligen var omöjlig. Fru Kemppainen med sin lurfviga pellerin och Manja — det var helt enkelt inte görligt att ställa dem mot hvarann. Manja var ju någonting alldeles för sig, helt olik alla andra kvinnor han öfver hufvud taget träffat på i sitt lif. Hon kunde inte mätas med andras mått och inte dömas på samma sätt som vanliga, inhemska hvardagsmänniskor.

Han påminde sig att han på teatern sett ett par stycken där kvinnor bedrogo sina män, men det var framställt så att publiken bara skrattade. Själf hade han också skrattat; och allra mest den gången då den gamla feta parisiska börsmäklaren i sista akten förlät sin vackra unga hustru och bjöd hennes stiliga vän på middag. Var det så löjligt därför att han var gam-

mal och fet, eller därför att han förlät sin otrogna hustru?

Var det löjligt att förlåta?

Blomqvists tankar irrade rastlöst omkring, flackade hit och dit, men precis som den jagade haren återvände de alltid till samma ställen, vare sig bukterna varit långa eller korta.

Tröttheten kom öfver honom igen, fördubblad i tyngd. Han betraktade himmeln och fann att ljuset allt rikligare sipprade genom det tunga, orörliga molnhöljet. Klockan visade half fyra. Vid halfsjutiden var han tvungen att stiga upp för att hinna i god tid till affären.

Han tänkte på den korta hvilan och på den långa arbetsdagen, men han kunde inte förmå sig att fatta ett afgörande beslut och gå hem. Han insåg ju nog att det var det klokaste, ja rent af det enda som kunde göras; det vägde nästan jämnt för och emot, men till afgörande kom han ändå inte.

Men just när han ånyo, kanske för hundra gången under dessa plågsamma timmar, kom midtför den ödesdigra femtioåtton, steg poliskonstapeln hastigt fram bakom ett utsprång där han hållit sig dold.

— Bor ni här i gården? frågade han kort och kom Blomqvist tätt inpå lifvet.

— Nej, svarade Blomqvist med half röst, han hade blifvit skrämmd af den hastiga uppenbarelsen.

— För hvad stryker ni då omkring här halfva natten?

— Man får väl gå på gatan, sade Blomqvist sväfvande. — En hederlig människa får väl stå på trottoaren.

Konstapeln mätte honom med blicken och stannade vid den bucklade hatten.

— Seså, laga er i väg och det genast, här har ni ingenting att göra. Eller vill ni — —

Han fullföljde icke. Men för Blomqvist blef detta den afgörande impulsen. Han

vände om i riktning mot hemmet, och den här gången gjorde han det på allvar.

Han kände sig på något sätt befriad från ett tryck och slog in en rask gångtakt.

När han nu passerade nya gator och hus och såg nya människor, fingo hans tankar vidare omlopp. De stora bekymren aflöstes af ett mindre. Hur skall jag förklara att jag kommer ensam? Mamma måste ju förr eller senare märka att Manja är borta. Hon har aldrig riktigt tyckt om Manja, hon kommer att bli alldeles ifrån sig om hon får veta hur det här hänger ihop. Det kan aldrig mera bli bra där hemma om hon får veta sanningen. På inga villkor kan hon få höra den. På inga villkor.

Det beslutet var Blomqvist således snar att fatta, men svårare föll det sig att hitta på någon halfvägs rimlig förklaring på Manjas uteblifvande. Modern var af ett skarpt hufvud, ett misstänksamt sinne och

en låg tanke om människorna. Han försökte på förhand gissa sig till hennes snärjande frågor för att kunna fundera ut lämpliga svar. Det var svårt, nästan hoppöst föreföll det honom.

Och medan han gick där och grubblade öfver hur han bäst skulle ta Manja i försvar, steg det upp en häftig ovilja inom honom, en ovilja mot modern, mot hennes misstänksamhet och hennes agg till Manja. En ovilja nära besläktad med den som Manja för sin del så länge hyst. Han gjorde Manjas sak så helt till sin att han kände tinningarna hetta under replikskiftet i denna tänkta ordstrid. Han nekade sig ingen utväg, inget hjälpmedel för Manjas skull; ingen lögn var honom för grof, inget påstående för tvärsäkert i all sin orimlighet när det gällde att värna om henne, Manja, den enda kvinnan i hans ensamma lif, hon som med plågor och vedermöda födt hans barn till världen, hon som fört så mycket värme och ljus

och pärlande glädje in i hans gråa tillvaro.

Snart fattades det inte mycket i att han också för egen del börjat betvifla hennes skuld, ja förneka den. En gång inne på den vägen började han fabla allt ifrigare, byggde opp en hel historia. Det var någonting om att hon aldrig varit inne i den olycksaliga femtioåttan, utan gjort en långtur i bil utåt landet och sedan återvändt hem, kastat sand på fönstret för att bli insläppt eller helt enkelt satt i farstun och väntade på honom som dröjde så länge borta i staden. Han såg hennes oro och han såg deras glädje i återfinnandets ögonblick.

Den sagan fick ingen lång lifstid, den räckte lika länge som hemfärden men inte heller mer. Farstun var tom. Och att hennes säng stod orörd, det såg han ju också strax då han med oändlig varsamhet öppnade dörren till sofrummet.

Den gamla gistnade dörren gnisslade

och knarrade naturligtvis trots allt, men gudskelof, småflickorna vaknade inte. En sakta kvidan hördes från Elvis bädd, men det hade ingenting att betyda, hon klagade ofta i sömnen när nattskräcken kom och gick.

Klockan slog fyra i Nikolaikyrkan, det hördes så tydligt här för det nära grannskapets skull. Blomqvist lade sig halfklädd på sängen med händerna knutna under nacken. Han visste ju med sig att han i alla fall inte mera kunde få någon sömn.

Han var nu på det klara med det besked han skulle ge sin mor: Manjas mamma hade känt sig sjuk och orolig hela söndagen, för den skull hade Manja stannat hos henne öfver natten. Det lät ju inte riktigt trovärdigt, men det var det enda han kunde få till stånd på egen hand. Manjas snabba tanke var inte honom gifven. Hon hade säkert kunnat ge bättre råd, förklarar allt så enkelt och naturligt,

med frimodiga blickar och ett öppet ansikte. Han blef helt varm af stolthet vid tanken på hennes ljusa förstånd, hennes flinka och viga tunga. Där andra kommo till korta, där redde hon sig lätt ur alla svårigheter.

Det bästa vore kanske, nej säkert att lämna allt beroende, att få uppskof med alla svaromål och afgöranden tills hon kom hem. I en handvändning skulle alla vanskliga frågor lösas i samma minut hon kom farande som en bris genom den lilla våningen, som hyst deras lycka och sorger hela den tid de följts åt på vägen.

Och dock. Den tanken var svår att tänka till slut. När hon nu någon gång kom — hvad skulle han säga henne? Det var den stora frågan som alltjämt stod långt från sin lösning.

Hur han än vände och svängde på saken, hvad han än beslöt sig för, allt blef det lika onödigt eller löjligt eller på något sätt utförbart.

Medan de gråa, kalla gryningstimmarna rullade fram blef Blomqvist allt mera hänsynslöst ärlig mot sig själf. Han förskönade ingenting mer. Han diktade inte upp någon saga där han själf stod som segrande hjälte utan tadel och vank gentemot en Manja utrustad med andra egenskaper än verklighetens. Icke heller fablade han om händelser som genom något slags trolleri vände sig honom till behag. Han såg sanningen djupt in i ögat, och han visste snart hur allt måste falla sig när den svåra stunden var inne: det var inte hon, utan han själf, obönhörligt och oundvikligt han själf och ingen annan som skulle komma att bli den upprörda, förkrossade, rådlösa, snyftande, ömkligt tiggande.

Han var ju ohjälpligt den svagare, den underlägsna, redan därför att han höll af henne så öfver allt förstånd.

Som i kroppslig vända vred han sig under denna visshet. Han kämpade för

att fördrifva de själfrannsakande, själfunderkännande tankarna, men det var allt förgäfves. Här stod han inför något som var starkare än hans mått af vilja och förnuft.

All skymf hon tillfogat honom, all skam och olycka hon dragit öfver honom nu och så många gånger förr — hvad betydde det mot detta faktum att hans lif utan henne inte mera kunde äga lifs värde! De ord han i sin förvirring stammat till den stränga poliskonstapeln om småflickorna, att de inte kunde reda sig utan Manjas hjälp, de orden hade samma giltighetsstyrka i fråga om honom själf, så grånad man han var med livvets bästa del bakom sig.

Och därför låg han nu här och längtade efter henne. Ja, det blef slutligen så att han började frukta för möjligheten att hans nerver kunde svikta vid det första återseendet, att förtviflan kunde falla öfver honom och drifva honom till ord,

som kanske skulle såra henne och stöta henne bort för alltid. Åter tiggde hans svaghet om uppskof. Några timmar måste få gå, han måste få träffa andra, tala med kamraterna om likgiltiga saker, arbeta i affären och först sedan återse henne. Helst inte ensam, utan i andras närvaro, om också bara moderns och barnens. Och sålunda kom det sig att hans sista, innerligaste förhoppningar efter allt hvad som gått förlorat samlades kring denna enda tanke: måtte hon komma, men inte förrän jag gått.

I detta enda fall kom ödet honom till hjälp i hans svåra nöd. Tiden led, ingen Manja kom.

Blomqvist steg upp i vanlig tid, drack sitt kaffe, besvarade moderns frågor så som han beslutat, trasslade in sig och kom till korta. Men det gjorde honom ingenting, han gaf knappast akt på det. Hans ögon hängde vid gökurets hvita visare, som sniglade fram mot den minut då han utan

att väcka än mer misstankar kunde aflägsna sig, rusa ut, bort, till affären.

Och när han slutligen andfådd och med bultande pulsar stod där på affärens gård och väntade på att bakdörren skulle öppnas, kände han sitt bröst fyllas af en skygg, oklar känsla som mest af allt liknade tacksamhet mot henne som inte kom.

I.

Lokomotivet hvisslade ihållande och gällt tills signalen slutligen tunnades ut i en pipig ton och dog bort i den iskyllda luften. Vagnshjulen gnisslade ilsket i en kurva, tåget saktade farten och stannade strax därpå med en häftig knyck.

Öfversten spratt till och rätade på sig. Han öppnade ögonen och såg sig osäkert omkring.

Hvem var det som ropade på hjälp? Alldeles bestämdt, det var någon som våndades och stönade nyss. Var det någon som blef öfverkörd då tåget stannade så häftigt? Nej, utifrån kunde de jämrande ljuden inte ha kommit, då hade de inte

hörts så tydligt, fastän hesa och undertryckta. Det måste ha varit någon härinne som —

Öfverstens blick for sökande genom kupéen. Men han var fortfarande ensam, ingen ny passagerare hade kommit in medan han sof. I detsamma mindes han och förstod.

Det var han själf och ingen annan som ropat på hjälp nyss. Han hade haft en förfärlig dröm med hemska och underbara upplevelser, så lång att han kunde ha taxerat den till timmar, om han inte nyligen läst i en bok att våra drömmar rulla upp sig snabbare än någon film, så att en sekund kan rymma en evighet af ångest. För öfrigt mindes han bara slutet af drömmen, det var någon som förföljde honom, han kunde inte komma undan, blef inklämd i en vrå, man kom honom allt närmare in på lifvet, satte fingrarna kring hans hals och tryckte till, hårdare, hårdare . . .

Öfversten for med fingerspetsarna öfver pannan. Han fann en krans af svettpärlor och torkade omsorgsfullt bort dem med sin stora sidennäsduk.

Tåget stod fortfarande stilla. Öfversten lät den lilla rullgardinen flyga upp med en smäll och såg ut genom fönstret. Kölden hade trollat fram en hel liten örtagård af nyckfullt slingrande isblommor. Mellan dem skymtade ett stycke af Nylands magra jord.

Klockan visade inte mer än fem på eftermiddagen, men himlen var tung af moln och skymningen låg tät öfver den barfrusna marken. Det lyste matt ur stationshusets fönster; på trappan stod stationsinspektorn i sin blåa mössa med paletån löst draperad öfver axlarna. En luxlampa svängde långsamt för vinden på sin höga mast. Borta vid magasinsknuten stod en häst med hängande mule och betraktade melankoliskt de glesa resterna af en knippa

hö. Två karlar vandrade långsamt öfver perrongens knaggliga stenläggning. Och rundt omkring lågo åkrar och ängar, en öde slätt i dunkel. Längst borta en naggad skogssilhuett med några skygga ljus i famnen.

Det var alldeles tyst. Ett stycke evighet.

Öfversten kände hur hjärtat arbetade tungt. Det var nog mer än en vanlig dröm med marridt och Alpdrücken, tänkte han. Det var helt enkelt andra varningen. Den kom tidigare än man kunde vänta, men så svår som den första var den ju gudskelof inte.

Det var nu tre veckor sedan öfversten helt oförberedt, en natt i ett hotellrum i Moskva, hade fått kämpa med döden så att det nästan föreföll honom som en brottning man mot man, bröst mot bröst. En otreflig surpris för den som förut knappt vetat hvad sjukdom vill säga. Så hade han fått ge sig på nåd och onåd i specialister-

nas våld. Det blef mycket latin och ett par lefvande språk, t. o. m. fackpresscitat och auktoritetsvädjan, men framför allt blef det några särdeles uttrycksfulla axelryckningar. Hur länge kan det dröja? Fråga spåkärningen!

Hvarför i Herrans namn står tåget en evighet här i ödemarken? Tänk om det blir för sent. Det kan ju bero på några timmar.

Öfversten kastade en hotfull blick på stationsinspektorn. Och se, nu höjde denne sin hand till en imperatorisk åtbörd, stationskarlen ringde de tre slagen, hvisslingarna växlades, och så gled tåget ut från perrongen. Men stationsinspektorn svängde om på klacken och gick in genom kontorsdörren som en fältmarskalk till en segergudstjänst.

Med en suck drog öfversten ner rullgardinen och sjönk tillbaka i den solkiga blå soffan. Kriget har gjort bra många nya förstaklasspassagerare, tänkte han med

en blick på det slitna öfverdraget. Snart har vi bättre publik i tredje.

En bok låg uppslagen på det lilla klaffbordet framför honom. Han fattade den mekaniskt och sökte det ställe, där sömnen öfvermannat honom en halftimme tidigare. Men förgäfves; han kände inte alls igen situationen. Han bläddrade bakåt för att få tag i tråden — utan resultat. Han läste ett stycke här och ett annat där, och det föreföll honom som ett löjligt nonsens alltsammans. Det var ju en fånig lek från början till slut. Lek med ord och lek med dockor. Tänk att det finns människor som förspiller hela sitt lif med att skrifva böcker! Hvad rör det mig om den försvunna lorden är död eller ej, när jag vet att jag själf skall dö.

— — På Harraskoski är allt all right, obligationslånet, nya cellulösaabriken, mekaniska verkstaden, brandtornet, saluhallen, biblioteket, sjukkassan, pensionskas-

san. Transmissionerna bygger Björkkvist om, det går som att lappa vantar i mån-sken. Spikfabriken klarar Hallström till midsommar. Och Lassen känner hela af-fären lika bra som sin egen ficka. Nu blir han direktör — de kan ju inte välja någon annan. — Karl'n är knappast fyrti, det kan man kalla karriär. Så är det att komma till färdigt. Det ser lite annor-lunda ut på Harraskoski nu än för tretti år sedan. Då trodde alla människor att jag var galen som riskerade. —

— — En half miljon åt arbetarna och kontorspersonalen måtte väl för tusan vara nog. 800,000 till tuberkulosen — ingen kan säga att det är knusligt, för den summan kan de börja på och bygga med detsamma. 250,000 till kulturfonden, det låter också höra sig. 400,000 till en in-dustriell försöksanstalt med laboratorium — det är kanske lite knappt. Det är be-stämtdt för knappt, det behöfs säkert mera, och då kan någon komma och säga att

det verkar vilja och inte kunna. Det måste bli fem — eller sex. — — Enskilda legat 345,000 — då har alla fått som på något rimligt sätt kan göra anspråk, och några dessutom. Det ska ingen kunna påstå att jag blir skyldig någon något, att jag har varit glömsk eller otacksam. Utom kanske — nåja, vi får se. — — Aterstår åtminstone två miljoner när hus och lösöre räknas med. Går Harraskoski upp till 6,000 och Pielavesi till 900 så blir det betydligt mera, och de *kommer* att stiga. De *måste* stiga, om det inte blir jordbävning eller syndaflod. Det vore förbaskadt roligt att lefva bara för att se hvad toppen blir för Harraskoski. Kanske går de till tiotusen. — — Egentligen är det fan så onödigt att mina fina svågrar på det här viset får hvar sin miljon. Den äran har jag vid Gud betalt tillräckligt för under årens lopp. För det var nog inte fullt så mycket värdt ändå som jag trodde den gången. Världen såg också annorlunda ut den tiden.

Hvem frågar efter namn och relationer nu? Med fem miljoner bak tummen har man råd att heta mycket värre än Halldén och går ändå först. Nåja, det finns ju saker som borde ha varit annorlunda, alldeles annorlunda, men nu är det för sent att stiga tidigt opp. Make the best of it — på den regeln kan man lefva, och lefva bra. Kanske också dö.

För resten, hvem har sagt att jag ska dö nu genast, i dag eller i morgon? Ingen. Jag kan lefva i tio år och skratta när jag tänker på hur jag burit mig åt de här dagarna. Och mycket kan ännu göras, med god vilja och pengar och — ja, just pengar. Det är begynnelsen och änden, som det står i Skriften eller hvar det nu är — bok som bok. Inte för de döda, inte för henne. Men de lefvande behöfver pengar, och om han bara vill, om Rudolf vill, så kan allting ställas om, från början till slut. Om han vill.

Rudolf. Det är ett vackert namn, ju

mer man tänker på det. Men man hinner inte tänka så mycket medan det går framåt för full maskin. Först i hamn resonerar man om resan.

Och tåget rullade. Hvar sekund tog med sig en skenlängd af den väg som återstod. Öfverstens vagn var den sista i raden och den skvättade till vid hvarje skarf. I vanliga fall hade det kanske irriterat honom, nu gladde det honom som en serie bevis på att han hastigt nalkades målet.

I allmänhet brukade öfversten erfara en känsla af obehag då han närmade sig Helsingfors. Fördenskull hade han de senaste åren inskränkt sina hufvudstadsresor till det minsta möjliga. Det kom sig däraf att staden så fullständigt förvandlats under de decennier han tillbragt på landet och på sina långa utrikesresor. Det Helsingfors han känt och älskat i sin ungdom var en liten svensk provins- och universitets-

stad med en strängt begränsad societet på några hundra personer där alla kände hvarann och lifvet njöts furstligt. Det moderna Helsingfors, denna underbara blandning af Berlin, Grönköping och Taschkent, med nuijor och halfherrar, trespråkiga gatskyltar och nationell arkitektur från sekelskiftet, var öfversten absolut främmande och alldeles utomordentligt osympatiskt. Han brukade stelna till i kritiskt afvaktande när tåget slamrade i Djurgårdsskärningen och han fick sikte på den sorgliga återstoden af sin ungdoms idylliska Tölövik och Kaisaniemis ömkliga parkparodi. Borta på Sparbanken, helt nära den plats där det gått gladast och vildast till i hans löjtnantsdagar, reste Folkets hus sin gråa och hotfulla gatstensfasad — den nya tidens befästa högkvarter.

På Harraskoski hade öfversten bortåt tvåtusen arbetare, och där hade jonglerats mycket med browningar de röda åren efter storstrejken. Men därhemma på egen

mark kände han sig alltid trygg, det var i grund och botten inte så svårt att tas med dessa arbetarskaror som han delvis sett växa upp under sina fönster. Han kände dem, och främst af allt: de kände honom.

Helt annorlunda med de svarta massor som på kvällarna stimmade tätt, tätt på Helsingfors' centrala gator, kring restaurangernas upplysta fönster och musikpaviljonger eller under biografernas ljusreklamer, dit de drogos som nattfjärilarna mot den tända lampan. Här anade öfversten ett dunkelt hot mot allt det han själf representerade både i sin person och i sin verksamhet.

Nu slamrade tåget i Djurgårdsskärningen, där låg den sorgliga återstoden af hans ungdoms idylliska Tölövik, där reste Folkets hus sin hotfulla fasad och det glimmade som kattögon ur de hundra fönstren. Men den här gången kände öf-

versten ingenting, hvarken lust eller olust, knäppte bara pälsen väl om sig och slog upp kragen. Han var rädd för det häftiga temperaturombytet, ty december är lunginflammationernas och de gröna granarnas månad. Och han ville till inget pris ge Döden flere trumfar på hand.

II.

På några minuter hade öfversten åkt från stationen till sitt hus vid Regeringsgatan, där hela andra våningen stod för hans räkning som stadskvarter. Gamla Fina var behörigen underrättad om hans ankomst; hon tassade omkring med sina platta, värkbrutna fötter inskjutna i ett par underbara tofflor, smålog stillsamt och välvilligt men fick ingenting ur fingrarna.

— Hvad går åt gumman? mumlade öfversten. Aldrig har det förr brukat klicka för henne. Men hon är väl också slut. Hon ska väl också dö. Folk tycks inte kunna annat nu för tiden. Tänk att jag ingenting märkte sist, det måste ju ha

gått långsamt neråt för gumstackarn. Men det var så mycket jag inte kom att lägga märke till förr. Alldeles för mycket.

Våningen befann sig helt enkelt i sommarskick fast det led mot jul. Möblernas randiga kattunsöfverdrag sutto kvar öfverallt utom i arbetsrummet och sängkammaren. Taflor och byster voro insvepta i grönt flor. Det kändes fuktigt, nästan unket i de höga, kala rummen.

Öfversten gick från rum till rum och kände på kakelugnarna. Han lät ljuset bli brinnande och dörrarna stå öppna i hela den långa filen åt gatan. Det kändes på något sätt mindre ensamt så.

Det var egentligen öfverstinnans hem, detta, inte hans. Det mesta af möblerna, familjeporträtten, biblioteket — allt var Billringskt arfvegods. Villan på Harras-koski, den var hans egen skapelse från stenfoten till saltkaren, det var hans hem, där trufdes han. Huset här var också köpt för hans pengar, men han hade aldrig

kunnat frigöra sig från förnimmelsen att vara gäst i denna omgifning, som hans hustru ensam satt sin prägel på.

Öfversten stannade ett ögonblick framför taflorna i salongen. Där hängde landtmarskalksporträttet af hans svärfar, en kopia af originalet på Riddarhuset. Det var en rackare att se förnäm ut och ha insyltade affärer! tänkte öfversten, nu som så ofta förr.

Midt emot skymtade öfverstinnans långsmala ansikte genom floret, som knappast kunde dölja de markerade ögonbrynen och den försmädliga munnen.

— Hon kunde räkna, nästan lika bra som jag själf. Hon var den första som förstod att jag var skapt till något mer än en vanlig kapten med öfverstelöjtnantsafsked. Det var djärft kalkyleradt, men hon fick full valuta.

Sedan två år tillbaka låg öfverstinnan i familjegravven på Gamla kyrkogården. Kryptans konstnärliga utsmyckning i tälj-

sten var utförd af en framstående fackman.

Noga taget, tänkte öfversten, är det ett oförsvarligt slöseri att låta tio rum stå obegagnade i stället för att ge 5,000 i hyra. Visserligen finns det inte just några garderober och sådant där, men hvar får man så här stora rum nu för tiden? Själf kunde jag bo förbaskadt mycket bekvämare på hotell. Möblerna kan ju magasineras. Att jag inte tänkt på det förr! I morgon dag — Hm. I morgon dag, ja.

Han gick tillbaka till arbetsrummet, satte sig vid skrifbordet och tände en cigarr. Den var ganska stark, och efter en stund såg han en droppe tobaksolja sippra fram i skåran. Med ens slog det honom hur förfärligt ohälsosamt detta dock måste vara. Han kom i håg att han sett försiktigt folk begagna munstycken med bomull i midten. Han beslöt att med det allra första skaffa sig ett sådant munstycke.

På ett staffli bakom skriftyget stod en

fotografi, ett gruppkort från lägret i Krasnoje Selo på sjuttioalet. I nedre kanten voro namnen pryddigt präntade med bläck, och öfversten hade tid efter annan roat sig med att sätta ett kors för dem som dött. Det var betydligt mer än hälften. Nu blir det de andras tur att kruxa öfver mig, tänkte öfversten och drog ett djupt bloss.

Han mindes ganska tydligt den dag då bilden blifvit tagen. Aldrig hade himmeln tyckts honom så hög som då och gräset och skogen så gröna.

— — Den dagen tänkte nog lite hvar i sitt stilla sinne att han antingen skulle stupa som hjälte eller sluta som general. Javisst ja! En af oss blef verkligen lönnmördad af något slags färgade djäflar i Asien, och en blef ju general af kavalleriet. Men de andra! Där blef både småstadspolismästare och agenter för obskyra firmor och växelförfalskare, för att inte tala om dem som försvann i obekanta öden.

— — En dag i lifvet var vi alla samlade på samma plats, tänkte, kände, hoppades detsamma. Där skålades för evig vänskap och så krossades glasen i små, små smulor. Vi skingrades för alla himmelns vindar, och det blef ju litet brokigare för många än de hade tänkt. Men snart är vi ju lika igen — när vi samlas på andra sidan strecket. — —

Långt borta i andra ändan af våningen slog en klocka sju tunga, dallrande slag. När den hunnit halfvägs, var där en annan som föll in med rif och rassel och knäpp, och så ännu en, fin och pipig i målföret, och sist, när de andra tystnat, kom rococopendylen med herdinnan och de hvilande lammen. Det var någonting alldeles särskildt med dessa slag. De tycktes dansa fram på lätta klackar för att ta fatt de försummade sekunderna; de klingade så klara och spröda som kvinnornas skratt måtte ha klingat i det lätta sinnets gyllne tid, då Jean-Batiste Baillon i Pa-

ris med konstförfarna händer förfärdigat denna praktpjäs.

Öfversten drog fram sitt ur och konstaterade med tillfredsställelse att det stämde. Det var som en fix idé hos honom, detta. Sedan årtionden tillbaka kom ett urmakarbiträde en gång i veckan och skötte om att klockorna gingo rätt. Man håller sig väl inte med klockor för deras vackra utseendes skull, brukade öfversten säga, utan för att de ska visa en hvad tiden lider. En klocka som stod eller rent af visade orätt var honom en styggelse.

Då han nu blifvit påmind om att dagen led mot sitt slut, steg han skyndsamt upp och gick efter adresskalendern.

Sandell, Lina, kaptenska. Vladimirsgatan —. Det stämmer, hon tycks verkligen bo kvar. Det var högst märkvärdigt. Så som folk flyttar nu för tiden.

Gamla Fina hjälpte honom med pälsen.

— Jag ska flytta nu, sade hon småleende och neg.

— Ämnar Fina säga opp sig? frågade öfversten förvånad.

— Jo, nådig öfversten, jag är för gammal att stanna här när det kommer så mycket främmande nu om dagarna.

— Främmande? Hvad menar Fina? Här går ju ingen människa.

— Jag ska berätta öfversten en sak, hviskade gumman förtroligt, bara öfversten lofvar att inte säga det åt öfverstinan. För en liten stund sen var här en tjugu stycken, amiralens och alla möjliga. Jo jo, jag ska flytta nu, jag ska flytta nu.

Hon smålog fortfarande, hemlighetsfullt och välvilligt, och tassade stilla ut i köket. Ett svagt mummel hördes ännu, som ett otydligt eko: Jag ska flytta nu, jag ska flytta nu.

En frossbrytning for genom öfversten.

— Nej, tänkte han, då är det bättre att dö.

III.

Högst uppe på krönet af Vladimirsgatans backe steg öfversten ur droskan och såg sig omkring. Det var mången god dag sen han senast trampat denna gata. Mycket var förstås förändradt, men här uppe på backen stod åtskilligt af det gamla kvar. Ofrivilligt kom han att kasta en blick uppåt den fula fasaden med sina rämnade stuckornament och sin smutsiga rappning. Femte våningen, tredje och fjärde fönstren från vänster — där silar ljus genom stora bladväxter, ty där uppe står man öga mot öga med Gud Fader och allehanda fåglar under himmelen, och för dem behöfs inga rullgardiner.

Öfversten tog trapporna i makligt tempo och hvilade några minuter på halfva vägen i den gamla gjutjärnssoffan. Väl uppe, blef han åter stående en stund och betraktade eftertänksamt fru Sandells namnplåt och de många visitkorten rundtomkring. Han erfor en ovan känsla af osäkerhet, förlägenhet. Det lättade litet när han förmått sig att trycka på ringklockans gulnade och kantstötta knapp.

Kaptenskan öppnade själf.

Han kände genast igen henne, fastän det var dryga tjugu år sen sist. Hon hade fallit af betydligt, men hennes hår var af den sorten som aldrig grånar, och i ögonen satt en glimt af lifsaptiten kvar och lyste upp det fula ansiktet.

— God afton, sade öfversten en smula trefvande. — Jag vet inte om jag är igenkänd.

— Herregud! ropade kaptenskan och slog ihop händerna med en klatsch. — Är det inte öfversten!

Och nu brusade hennes förvåning och glädje som en kaskad öfver den smått förvirrade öfversten.

— Var nu så god och stig in i salongen, jag ska genast skaffa ljus.

Flink och behändig slank hon in i våningen och återvände med en vackert bemålad lampa, som fick plats på divanbordets maskinknypplade spetsduk, där den sen stod och susade och spann som en mysande katt. I en handvändning hade hon placerat öfversten i soffan med tre digra fotografialbum framför sig, och så var hon åter borta för att ge order om extra godt te.

Öfversten blef lydigt sittande och såg sig omkring.

Det var samma möblemang, men det var inte längre rödt, det hade fått nytt öfverdrag i grönblommig plysch — och det var inte precis i går det skett.

Där stod etagèren med vaser och dosor för outgrundliga ändamål, och den lilla

droppstensgrottan. Där grinade den röliga lergrisen, numera blifven invalid i den hårda kampen mot livvets förstörande makter, men lika glad för det. I sin krafts dagar hade han i skårorna på ryggen brukat bära en saftigt grönskande gräsmatta.

Där, på en armlängds afstånd, satt den sofvande munken med rörligt hufvud, som fordom nickat så glad och lifsbejakande men nu låg förlamadt och stilla mot kapuschongens ena snibb. Ingen yttre skada stod att upptäcka, men hur öfversten än kittlade honom under hakan blef resultatet lika nedslående. Så är det med oss alla, vi nickar och nickar och ser hur präktiga ut som helst, tills det en vacker dag säger stopp i mekanismen.

Idel gamla bekanta befolkade rummet. På kakelugnskransen, i den djupa nischen, på den bukiga, inlagda och guldsmidda byrån var det samma välbekanta myller af kattor, hundar, tuppar, möss — en hel

fauna i porslin med några tomtar som väktare. Mellan fönstren skymfades hertig Carl Claës Flemings lik, som förr, och Drottning Blanca förblef sin son oföränderligen välbevågen. En grammofon hade kommit till och några vykortsalbum, eljes var det mesta sig likt.

Lampan susade och spann.

Öfversten bläddrade tankspridt bland fotografierna. Manhaftiga sjökaptener hade under årens lopp så kraftigt pressat sina näsor mot ärevördiga matronor på bladet intill, att smärre partier retuscherats bort här och hvar och det var vanskligt att se hvad Skaparn ursprungligen mente. Ett fint stänk af guldstoff från inramningen kring bilderna hade bredt sig öfver kläder af sällsamt snitt. Öfversten ville knappast tro att han själf för icke så länge sedan burit ungefär lika löjliga plagg som dessa.

Det andra albumets innehåll var ännu brokigare. Idel skådespelare, privat och i roller, med kostymer och attribut från

kaldéernas dagar till Dumas den yngres och Henrik Ibsens. Där var Hedvig Raa-Winterhjelm och Gustaf Mallander, Magda von Dolcke och Wilhelmsson och många många fler. Rossi och Ristori delade sida med Andersson, Pettersson och Lundström, och midt ibland okända figuranter smäktade Herman Bang.

Med tillfredsställelse konstaterade öfversten att hans minne var lika säkert som någonsin förr: han kände igen de allra flesta. Jag är väl inte så fallfärdig än, tänkte han.

Det var många minnen som rymdes mellan dessa blad — fler än han väntat. Ty när han smått road af en skinande komikergrimas vände om det sista bladet, strålade plötsligt Marie Wisings ögon emot honom.

Egentligen borde han ju ha kunnat gissa det. Det var ju själfallet att hon skulle finnas här bland sina kolleger. Och ändå kände han det ett ögonblick trångt i strupen.

Först var där ett privatporträtt. En enkel, tättsittande klänning med en ändlös rad af små knappar. Det har också varit vackert en gång. Så såg hon ut då hon första gången kom öfver till Finland. Vid aderton år. Så var hon där som Julia, Sigrid den fagra, och allra sist som Perdita i „En vintersaga“, bekransad till herdarernas fest och med famnen full af blommor.

Öfversten hade en gång ägt dessa samma bilder men förstört dem före sitt bröllop jämte mycket annat som då annullerades.

— Jag tyckte säkert att det var särdeles korrekt och nobelt handladt den gången. Korrekt och nobelt! Det kunde vara godt att äga dem nu. Mycket är det inte, några pappbitar, men det kommer en tid då man inte har råd till pretentioner. Det förstår man visst aldrig förrän den redan är inne.

Lampan susade och spann.

Nu kom kaptenskan farande som ett nordanväder. Hon bad på förhand om ur-

säkt för tebrödet, det var förfärligt genant, men det fanns bara hembakt kringla, skorpor och lite småbröd; hon hade ju inte kunnat ana, och för inackorderingarna kan man inte ha finare bröd i dessa dyra tider.

— Kaptenskan fortsätter med inackorderingar, ser jag.

— Ja, herregud, det går af gammal vana. Men Gud ska veta att man inte förtjänar en penni på dem nu för tiden.

— Nå, men hvarför slutar Ni inte då och slår Er till ro?

— Det är lätt för öfversten att säga, suckade kaptenskan, men hvad ska man då lefva af?

— Det där är fruntimmersmatematik, och den förstår jag mig inte på, sade öfversten skrattande.

— Kan vara, kan vara. Men så är det också det att jag vill ha människor omkring mig. Jag är så förfärligt rädd för att bli alldeles ensam, det har jag alltid

varit, och det blir värre nu när jag börjar bli gammal på allvar. Men det förstår inte öfversten.

— Förstår inte jag? upprepade öfversten och höjde på ögonbrynen. — Åjo hvad jag förstår. Men det är inte länge jag varit så förståndig, tillade han med ett litet leende.

— Min man blef ju borta med „City of Melbourne“ hösten sjuttinie. De gick från Sundsvall med trälast destinerad till Väst-kusten — Sydamerikas — och så blef skutan borta med man och allt. Ingen vet hur det gick till. Det är ju underligt i alla fall: ett första klassens fartyg går ut med tretti raska karlar ombord — och så är det plötsligt borta. Inte en vrakstump, inte en flaska med sista hälsningar i, som det brukar stå om i böcker. Sen stämde de in honom till råsturätten inom natt och år, och när han inte kom så förklarade de honom för död. Där var det. Barn hade vi ju inga. Men det här har jag be-

stämdt berättat för öfversten många gånger förr!

Öfversten nickade.

— Just därför tycker jag om att höra det i kväll.

— Ja, hvad var det nu vi talade om? Jo, inackorderingarna är ändå liksom lite sällskap, så mycket att man har någon att tala med. Fast det måste jag säga att de blir tråkigare och omöjligare för hvar dag som Gud ger. Nu bor här två kontorister, en postfröken och tre studentskor. Jag skulle förstås helst ha bara herrar, för de betalar mera och är hundra gånger bättre på allt vis, men det är inte så heller att välja. Fruntimmer hör hin till, de kältar och piper från morgon till kväll — våningen är omodern och pigan är oförskämd och maten är enformig. Och hvad talar de om? Lönerna vid posten och kursböcker och bokföringskurser och handarbeten. Nej, annat var det på den tiden, öfversten minns nog, när halfva teatern

bodde här och den andra halfvan kom på besök. Oj, oj, oj, det var tider!

— Ja, sade öfversten småleende, kap- tenskan var ju inte så litet teatergalen.

— Kunde man bli annat när man hade dem alla omkring sig! Allting fick man veta på förhand, hvad de skulle ge för pjäser och hvem som skulle göra *den* rollen, och hvad han sa' när han fick den, och hvad de andra sa' som också hade velat ha den. Klent var det ju ofta med betalningen, och ibland måste man till och med låna åt dem en hacka när det riktigt knep och kassören snålades med förskotterna. Men i stället kom det fribiljetter till hvartenda stycke, och när man träffade sina bekanta så var de ju så rysligt nyfikna att få veta hur *den* såg ut på riktigt nära håll och om det var sant hvad som påstods om den ena och den andra. Och då tog man det bara helt öfverlägset och berättade hvad som passade i stycket, och alla tyckte att man var väldigt intressant.

Alla deras gräl och intriger fick man höra om, hur rå intendenten var och hur han fick sig på snuskammartaket när Malle var på sitt bästa. Och sen på kvällarna, de stora premiärerna, när det var så tyst i salongen att man kunde höra gasen surra i kronan däroppe i hålet till vinden, där det alltid satt pojkar och kikade ner, och när Julia stack sig i bröstet och dog och publiken grät och torkade sig om näsan, då satt man där och fick kalla kårar öfver ryggen och tänkte på spöken och begrafning, men så kom man ju ihåg att det bara var den snälla Marie Wising som man på morgonen hade sett i kamkofta och lånat sprit åt till piptången, och så var man glad igen. Ja det var tider, det. Och ibland kom exekutionsbetjänterna och frågade efter någon af herrarna, och då gällde det att vara rapp och få honom gömd i ett skåp eller hvar det nu passade och sen fösa ut honom köksvägen. På dagarna kunde man höra dem deklamera med för-

färlig röst och springa af och till. I ett rum sjöngs det kupletter och i ett annat domderades det Shakespeare. Och när damerna kom hem på kvällarna med blommor och bref och biljetter, så fick man ju höra ett och annat, och lite såg man ju i skumrasket i trappuppgången. Det var tider, det! Såna gentila par det fanns, Hilma och generalguvernören, Marie Wising och öfversten — ja, ja, öfversten ska inte misstycka, jag säger bara det, att då var det någonting bevändt med teatern. Nu är det ju så dåligt och ointressant där, att man knappt ids sätta sin fot innanför tröskeln. Inte brukar väl öfversten gå på teatern nu för tiden?

— Nej, svarade öfversten, till sådant behöfs sällskap, och det har jag ju inte mera.

— Så är det, så är det, det blir den tiden nu att ens jämnåriga börjar gå bort. Snart är det kanske ens egen tur, för resten.

— Kanske det, ja, sade öfversten kort.

— Ibland tycker jag att jag inte borde låta tiden gå, att jag borde skynda mig att göra någonting, men jag vet rakt inte hvad. Och så går den ena dagen med den andra. Det där med bönemöten och pastorer och kaffekalas ligger inte alls för mig. Sämre än vanligt folk är jag väl inte, och det måste ju reda sig på något sätt. Lifvet är nu som det är, det lönar sig inte att fundera hit eller dit.

— Hm, inföll öfversten, men det finns folk som tror att lifvet är hvad vi själfva gör det till. Det har jag för resten alltid hållit på, förr åtminstone.

— Det där passar kanske för karlarna, men hvad kan en stackars kvinna göra till eller ifrån? I synnerhet när hon ser ut som jag i ansiktet.

Öfversten orkade verkligen inte improvisera en komplimang. Men kaptenskan var inte ledsen för det. Hon hade talat sig varm, där steg röda fläckar på kinderna och ögonen lyste.

— Roligt har det varit i alla fall! Såna baler och maskerader och slädpartier. Hvad öfversten allt kunde arrangera! Och jag fick ju också vara med på ett hörn, så goda vänner som vi var, Marie och jag. Vi blef du nästan genast, hon var inte alls så hög af sig som vissa andra. Fast nog kunde hon bli fjär och ge ifrån sig när karlarna blef för efterhängsna. De sprang ju efter henne som tokiga, Ridderstorm och Lundelius och lilla löjtnant Tschernostoff, som stod och grät i trappan en kväll när jag kom hem. Ja, ja, öfversten minns ju nog. Men det var underligt, sen när den tiden kom, då blef hon så undergifven och stilla som ett litet möss.

Öfversten flyttade på sig. Det blef en kort paus. Så kom jungfrun med tebrickan och kaptenskan började truga.

— Öfversten vill ju ha det så här svart, inte sant? Jo, jo, jag minns nog hur vi brukade ha det. Det var inte en och två gånger öfversten drack te med oss här

oppe, och sen sjöng öfversten duetter med Marie: „Lyckoflickan“ och „Lille hertigen“. Har öfversten kvar sin vackra röst?

Öfversten fick lof att skratta.

— Det vet jag verkligen inte, sade han, vi sjunger inga kupletter vid bolagsstämorna.

Och så dracks där te, både en och två koppar.

Kaptenskan blef plötsligt helt matt. Det hade varit så många ovanliga sinnesrörelser på en gång. Samtalet började småningom ebba.

— Säg mig, sade öfversten men ens i annan ton, när såg kaptenskan sista gången fröken Wising?

— När jag såg henne sist? Vänta, låt mig se. Jo, det var för fyra år sen när kapten Lindholm på „Sirius“ bjöd mig på en stockholmsresa — vi är barndomsbekanta från Borgå och han hade seglat med min man i världen. Så sökte jag opp Marie,

som jag för resten alltid hade brukat göra när jag var i Stockholm, och hade tur att träffa henne hemma fast det var midt i sommarn.

— Bodde hon — ensam?

— Visst gjorde hon det. Pojken hade ju nyligen gift sig.

— Är han gift? Är — Rudolf gift? Det har jag aldrig hört något om.

— Nej, för öfversten ville ju inte att man skulle skriva medan öfverstinnan lefde, annars hade jag nog raspat ihop några rader, fast skrifvandet aldrig har varit min sak.

— Hur såg fröken Wising ut på sista tiden? Hade hon åldrats mycket?

— Nog såg man ju att hon inte var i skriftskolsåldern, men vacker som en dag var hon ännu, fast på ett annat sätt. För resten hade hon det bra på alla vis, två nätta rum åt söder och kök med alkov. Det enda som förargade mig var att hon inte kallade sig fru. Redan för pojkens

skull och grannarnas. Men nej. Hon var envis som synden, och så opraktisk! Det visste jag ju från första stund då hon kom hit opp till mig för att hyra rum. Inte kunde hon pruta och inte kunde hon ackordera. Det som var sagdt var sagdt. När det gällde att ställa för sig stod hon alltid som med tummen midt i handen. Och det bär sig inte här i världen, det vet vi nog, öfversten och jag.

Öfversten strök med handen öfver sitt glesnade hår.

— Brukade hon fråga efter mig?

— Hvar gång vi träffades.

— På hvilket sätt — — i hvilken ton var det hon talade om mig?

— Inte var det någon särskild ton inte. Lugnt och stilla, alldeles som när hon frågade om husan Alma, som grät så efter henne, och om gårdskarzens sjuka pojke, han som föll ner från tredje våningen. Hon var så innerligen glad öfver att det gick så bra för öfversten.

Öfversten sköt teglasat åt sidan.

— Jaså, sade han. Och litet senare kom fortsättningen:

— Var hon i allmänhet glad därborta? Såg hon ut att vara nöjd?

— Nöjd tror jag ju nog att hon var, men inte så där utvärtes glad som när hon var här vid teatern.

— Hvarför tror kaptenskan att hon lämnade teatern för alltid då hon — reste härifrån? Hon ansågs ju så ovanligt lofvande.

— Säg det, den som kan. Mest var det väl för pojkens skull, för hon tålde ju inte att någon annan kom nära honom. Och om jag ska säga sanningen, så tror jag att hon skämdes lite för kamraterna vid teatern. Alla fick ju veta hur det hängde ihop, när hon inte hade förstånd att resa genast, såsom öfversten ville, och jag med för resten. Hon satt ju bara där inne i sitt rum och såg rakt ut i luften och smålog och sydde småbarnskläder, fast hvem som

helst af kamraterna kunde komma in utan att knacka, för det var just inte brukligt bland dem. På det viset blef det ju från början stört omöjligt att hålla det hemligt. Hon var ju inte att få ur fläcken, fast öfversten ställde allt så gentilt för henne med det ena och det andra.

— Tillåter kaptenskan att jag röker? frågade öfversten och gaf sig till att snoppa och tända med stor omsorg.

— Nej, fortfor kaptenskan, hon var annorlunda än andra båda i stort och smått. Hur mycket man än tyckte om henne — och det vet öfversten att jag gjorde — så måste man ju säga att hon var lite trög och dum. Som nu den där allra första gången, på operamaskeraden, när öfversten så gärna ville bli bekant med henne — och det ville hon ju också så gärna som hon lefde — så går hon dit i domino. I domino, med det ansiktet och den figuren! Jo, säger hon till mig dagen efteråt, jag hoppades att han skulle känna igen

mig ändå. Han satt bredvid mig och talade länge med mig, men brydde sig inte något vidare om hela saken. Då tänkte jag: om det bara är mitt ansikte som intresserar honom så får det vara.

— Ja, sade öfversten, så var det verkligen. Jag satt och längtade efter henne och hade henne bredvid mig, men kände henne inte.

— Nå, så kom ju demaskeringen och sen gick det ju ändå som det gick.

Öfversten drog några djupa bloss.

— Olycklig kan man väl ändå inte säga att hon blef? sade han med en hastig blick på kaptenskan.

— Olycklig? Nej, för ingen del. Hon hade det ju sorgfritt. Hvad öfversten skickade genom mig räckte utmärkt bra, och så förtjänade hon helt nätt med handarbeten och hattmontering för en modeaffär. Pojken gick i en bra skola och var klädd som en liten prins. På sig själf offrade hon inte stor smula, och inte tycks

hon just ha haft någon att vara tillsammans med. Men det vill jag bara säga dig, sa hon en gång till mig, och såg på mig så där visst, att en kvinna som har barn kan aldrig bli riktigt olycklig. Inte ens om det värsta skulle ske, om barnet dör. För det är någonting som ingen kan ta ifrån en kvinna från den stund hon känt sitt barn ta bröstet. Som ung, sa hon, var jag alltid orolig, ville hit och ville dit och trodde alltid det var bättre någon annanstans. Sen Rudolf kom har jag aldrig behöft söka något annat, nu är jag lugn, nu har jag mitt. Hvad rör mig hela världen för öfrigt!

Och när jag sen försiktigt frågade om hon aldrig ångrat att hon lämnade teatern, så skrattade hon bara och sade att efter Rudolfs födelse skulle hon inte ha kunnat gå öfver scenen eller säga den enklaste replik som förr, och för resten hade hon alldeles förlorat lusten. Tänk, vi som tyckte att hon var skapad enkom för

scenen, och så var det bara cikoria för henne!

Öfversten satt tyst och sög på sin cigarr. Han samlade sig mödosamt till det afgörande.

— Hur är det, är Rudolf ännu kvar på speditionskontoret?

— Javisst, han är andra man hos Keyll och Andersson, och det går utmärkt bra för honom på alla sätt. Och en ståtlig karl hade han blifvit när jag såg honom sist, det kan öfversten lita på

Öfversten lade bort cigarren.

— Säg, tror kaptenskan att det vore möjligt att — att han skulle komma hit?

— Hit? Hvad skulle han göra här?

— En affärsresa, till exempel. Kanske firman gör affärer på Finland.

— Det tror jag verkligen inte, och aldrig hörde jag honom eller Marie säga ett halft ord om någon Finlandsresa.

— Men man kan ju göra honom ett förslag.

Kaptenskan skrufvade på sig.

— Det är väl så att öfversten ville se honom, eller hur?

— Jo, sade öfversten, jag ville ganska gärna se honom en gång. Mycket gärna till och med.

— Har öfversten tänkt skrifva?

— Hm, skrifva, svarade öfversten osäkert. — Naturligtvis måste någon skrifva, men det faller sig litet svårt för mig. Jag kan väl inte plötsligt komma inramlande i hans lif med ett bref. Jag hade verkligen tänkt be kaptenskan om det, som en stor tjänst.

Kaptenskans oro blef allt märkbarare.

— Öfversten får verkligen förlåta mig, men jag tror inte att jag kan åta mig den saken.

— Jaså, sade öfversten mycket allvarsam. — Ja, jag har naturligtvis ingen rätt att besvära Er med mina privataffärer, men Ni har ju varit med från början och gjort mig så många tjänster i den här saken.

— För allt i världen, öfversten ska inte tala om besvär. Men det är det, att jag ingenting kan uträtta i det här sista. Och apropå det, så är det en ledsam sak, som jag inte har kommit mig för att skriva om, fast den har plågat mig nu i öfver två års tid. Det är nämligen så, att när Marie dog så började jag skicka öfverstens pengar direkte till Rudolf. Men nu är det så att han — att han inte vill ta emot dem. Han har returnerat hvartenda bref, och sist skref han att det måtte vara något missförstånd som han inte önskade se upprepadt. Det var för resten ett riktigt skamlöst bref där han nästan kallar mig kopplerska och Gud vet hvad.

— Men kan man inte förklara för honom — upplysa honom om —

— Om hvad då? Nej, öfversten, han vet nog allt, men han vill inte veta af det.

Det spända uttrycket i öfverstens ansikte försvann. Han lutade sig bakåt i soffan och sjönk ihop en smula.

Så tyst det blef. En dörr smälde borta i våningen.

Kaptenskan satt där med tårar i ögonen.

— Om bara Marie hade lefvat ännu! Då hade allt kunnat ordnas, hon var inte hög på sig, hon var inte som andra.

— Nej, sade öfversten stilla, hon var inte det.

— Men Rudolf har alltid varit styfnackad och stolt. Han brås nog mera på sitt fäderne. Så arg som han kan bli!

— Kan han det! sade öfversten och det lyste upp i hans stora grå ögon. — Säg mig, har han barn?

— En pojke och en flicka. Men han är inte nöjd förrän han har tolf stycken, skref Marie till mig när den första föddes.

— Ja, sade öfversten med plötslig bitterhet, det är somliga som har tur här i världen. Som får allt hvad de vill. Det är ju klart som solen att han ger fan i mig. Hvad ska han med en gammal knar-

rig gubbe som hickar på sista versen. De unga ska vara för sig och de gamla för sig, ingen falsk barmhärtighet.

— Nå, sade kaptenskan förvånad, nu tycker jag öfversten öfverdrifver. Hvem har haft så mycket medgång i lifvet som öfversten? Har inte öfversten fått sin vilja fram både i smått och stort?

— Nåja, sade öfversten och reste sig, naturligtvis har Ni rätt. Hvar och en ligger som han bäddat åt sig, eller åtminstone jag, för jag har ju inte gjort annat än bäddat hela lifvet igenom.

— Hur vill öfversten nu att det skall göras med pengarna för framtiden? Det blir nog bäst att sluta, tycker jag för min del, för det är ju bara skada på frimärkena som går i hask. Det är öfver åttatusen mark som jag har satt in på banken under de här åren, nu ger jag boken åt öfversten, så är den saken klar.

— Jaså, sade öfversten likgiltigt. Hans blick hade åter stannat vid det uppslagna

albumet, Julia, Sigrid den fagra, Perdita.

Kaptenskan sökte fram bankboken ur en byrålåda.

— Det gör 8,144 mark och 17 penni, och så kommer halfårsräntan till. Förlåt nu att jag inte skref, men det var så konstigt. Öfversten har alltid varit gentil och frikostig, tänkte jag, det kommer att såra honom förskräckligt om han får veta att någon försmår hvad han gett. En gång var det någon som kallade öfversten en „large natur“, det tyckte öfversten förfärligt bra om, det minns jag. Och därför skref jag till Rudolf att pengarna låg här för hans räkning om han någon gång skulle behöfva en större summa att sätta in i affären eller köpa aktier för. Varsågod, här är boken.

— Perdita på herdarnas fest, hon delar ut sina blommor, strör dem omkring sig med fulla händer tills ingenting mer är kvar. —

— Jaså, pengarna, sade öfversten och såg upp. Men lydande en plötslig impuls sköt han boken ifrån sig.

— Vill inte kaptenskan göra mig den stora glädjen att behålla dem för egen räkning.

— Nej men öfversten! utbrast kaptenskan nästan ängsligt. — Det är ju inte möjligt. Åttatusen mark! Nej, nej.

— Ni har haft mycket besvär för min — för vår skull under många år. För resten ämnar jag begära en gengåfva. Vill Ni ge mig den här fotografien?

— Öfversten får den så gärna. Herregud, om jag bara vetat, så skulle jag ha skickat den för länge sen. Men jag trodde verkligen att öfversten också hade den. Gaf hon inte alla sina kort?

— Hon gaf nog allt, sade öfversten och tog oändligt varsamt kortet ur albumet.

— Hon gaf nog allt, men det var jag som inte förstod att ta vara på det.

Kaptenskan stod där med bankboken i handen.

— Hur ska jag kunna tacka öfversten! Det är alldeles för mycket, jag tror inte jag kan ta emot det.

— Gör som Ni vill, sade öfversten trött, men det här är nog det sista jag ber Er om.

— Men för allt i världen, öfversten tror väl bara inte att jag hade något slags bak-tankar när jag behöll pengarna utan att säga till. Nej, jag kan inte ta emot dem, för då tror öfversten...!

Nu grät hon af ångest och glädje.

Öfversten hörde henne inte. Han stod ganska länge alldeles stilla och såg på denna bild, där Perdita log med famnen full af blommor.

UNDER STENEN

UNDER STENEN

Två timmars oförskyllad väntan på en järnvägsstation är ett straff, som kanske kunde afplana några poster i vårt syndaregister om vi icke samtidigt förlängde detta genom mycket svärjande och utslungande af onda önskningsar öfver medmänniskor och döda ting.

Detta hårda öde drabbade mig nyligen då jag efter en kortare vistelse på landet ville återvända till Helsingfors med det norrifrån kommande dagsnälltåget. Jag anlände till stationen en god stund före tågets ordinarie afgangstid och fick mina kappsäckar ordentligt inburna i väntsalen, hvarpå jag aftackade den tjänstvillige kusken med några vänliga ord och en måttlig drickspenning. Intet anande begaf jag

mig till biljettluckan; där möttes jag af underrättelsen att mitt tåg var försenadt cirka två timmar.

Detta meddelande förargade mig så utomordentligt, att jag knappast hade kunnat bli mera ond om jag erhållit beskedet att samtliga biljetter voro utsålda, hvilken malör min skämtsamma vän Karlin påstår sig hafva upplefvat. Men medgif att min belägenhet var föga afundsvärd. Vägen till den gård jag gästade var alltför lång för att jag hade kunnat återvända dit och fördrifva väntetiden på ett angenämt sätt. Några bekanta kunde jag icke räkna på att oförmodadt möta här, jag känner jämförelsevis få människor öfver hufvud taget, och anknytandet af nya, tillfälliga bekantskaper är mig en psykisk omöjlighet. På grund af tanklöshet och slarf hade jag mot vanan underlåtit att förse mig med lektyr; stationskioskens bokförråd lände mig till ingen tröst emedan jag hyser föga sympati för detektivismen och

anglosachsiska kärleksromaner med boxande hjältar och första kyssen på sista raden.

Villrådlig blef jag stående på den knapperstensbelagda perrongen, som låg öde nu mellan tågpasseringarna. Det var en stor station jag befann mig på, en betydande knutpunkt som höll på att ge upphof till en köping, kanske rentaf en liten stad. Framför mig bredde sig en liten slätt, till halfva utsträckningen belagd med växelspår och stickspår. Som bakgrund reste sig en kalhuggen ås där gråa stockstugor lågo radade utan ordning på sluttningen, omväxlande med nytimrade villor med brutna tak. Hvilka villor och hvilka tak! Jag stod slagen af all den fulhet som det alltså legat i människoförmåga att hopa på en så pass liten fläck.

Vädret var vackert, hvilket må vara sagdt till denna falbsdags favör. Således erbjöd sig möjligheten att genom promenader i omgifningarna förkorta de tomma

timmarna. Den naturligaste utvägen, nämligen att intaga någon förfriskning i väntsalen, beslöt jag spara så länge som möjligt.

Följaktligen bestämde jag mig för en vandring åt det håll där kulturen i sin härvarande yttringsform gjort sina minsta landvinningar. Trakten var visserligen långtifrån vacker, men jag lyckades dock fördrifva en dryg halftimme på ett tämligen tillfredsställande sätt.

Vid min återkomst till stationen fann jag allt förändradt. På perrongen myllrade det af folk som just stigit af norrgående kurirtåget från S:t Petersburg för att få sig någonting till lifs under de disponibla fjorton minuterna.

Banande mig väg genom den ställvis nog så stora trängseln gick jag in i väntsalen, därtill drifven af ungefär samma nyfikenhet som utomlands kommer en att uppsöka de zoologiska trädgårdarna å de tider som äro fastställda för rofdjurens utfodring.

Vid byfféen och kring borden trängdes en ganska egendomlig samling af människor; sullet af de varma ländernas språk nådde mina öron för första gången på mången god — eller kanske rättare ond — dag.

Utom de typer som alltid befolkat våra väntsalar — i och för sig nog så brokigt skiftande — iakttog jag nu sådana som kriget skapat och satt i omlopp, sträfvare af alla raser och taxeringskategorier, som skottspolslikt slungas af och an mellan sjöstaterna i väster och det stora fastlandsblocket i öster för att på konstladt sätt knyta nya förbindelsestrådar i stället för dem som kriget sönderslitit. Guldhungern hade tecknat deras ansikten på ett omiskännligt sätt. Jag är icke af deras ras, därför väcka sådana människor hos mig något af det nöjesfyllda intresse ett exotiskt landskap har makt att skapa.

Äfven funnos där personer som säkerligen aldrig för mindre orsaks skull än

ett världskrig hade kunnat förmå sig att taga vägen genom vår fattiga utmark på den europeiska herrgårdens yttersta gräns. Särskildt erinrar jag mig en högre fransk officer i full uniform äfvensom några finurliga asiater, en] af dem en siamesisk prins, enligt hvad tidningarna sedermera rapporterade. Så underligt hade ödet nu trasslat till trådar^{na}, att alla dessa människor för ett ögonblick förenades inom samma nedosade och flugprickade väggar i ett land hvars namn de knappast kände.

Bland dessa många främmande uppenbarelser, anglosachsiska cæsarhufvud med måttlösa tigerkäftar och kalla ögon, franska skäggbottnar, ryska leenden och svenska nackbenor, midt uppe i allt detta varseblef jag ett ansikte som var mig bekant. Denne man med urgröpta kinder och pannan full af djupplöjda fåror, med hvitnande hår under resmössan och en inåtvänd blick i de stora grå ögonen — denne

man var med all säkerhet Karl Henrik Brisman.

Jag kände Karl Henrik Brisman och hans öden såsom vi alla känna eller åtminstone känna till hvarann i dessa glest befolkade nybyggarnästen. Däremot hade jag all anledning antaga att han icke kände mig, detta på grund af ålderskillnaden och andra yttre omständigheter — han hade lämnat universitetet och landet vid en tidpunkt då jag ännu besökte barnträdgården. Tack vare det förhållandet att mitt ansikte så godt som säkert var honom obekant ansåg jag mig kunna iakttaga honom på ett helt annat sätt än eljes varit möjligt.

Hvarför jag nödvändigtvis måste iakttaga honom? För det första emedan jag något skulle taga mig till att fördrifva tiden med, och för det andra därför att han faktiskt intresserade mig i någon mån. Hvad jag visste om honom var ingalunda någonting synnerligen märkligt eller berömligt, men dock af en art som kom mig

att hysa intresse och måhända en viss sympati för mannen.

Han var son af en handelsman som med rätt stor framgång drifvit sin näring i en österbottnisk småstad. Vid faderns död hade han som enda barnet ärft både affären och en icke obetydlig summa i kon-
tanter. I stället för att nu låta handeln rulla vidare eller taga sig något annat nyttigt före, välja ett eller annat yrke, skyndade han sig att sälja gård och bod till underpris och begaf sig omedelbart ut på resor.

Man trodde allmänt — så hafva mina sagesmän uppgifvit — att Karl Henrik Brisman ville roa sig grundligt något år och sedan återvända för att skapa sig en trygg och angenäm ställning hemma. Han hade hunnit aflägga rättsexamen före faderns död; alla banor stodo honom härigenom öppna, enligt bjudande sed i vårt land. Men man misstog sig grundligt.

Karl Henrik Brisman tillhörde alldeles

icke den kategori af rikmanssöner som måste „rasa ut“, som vräker sig på lyx-hotell och dyrbara nattlokaler och „reser med kvinns i Europa“, som min vän Karlin brukar uttrycka sig. Brisman reste för resandets egen skull. Det kom för honom an på att tillryggalägga så långa sträckor som möjligt, att sällan eller aldrig sofva mer än en natt under samma tak, att kunna beställa sin kvällsmat på ett annat språk än morgonkaffet erfordrat. Han reste mycket enkelt, men han genomkorsade Europa och Förenta staterna i alla riktningar. Det var väl ett utslag af samma dunkla drift som lagt hela socknar i Österbotten nära nog öde, som gjort nyländska utskären så fattiga på unga armar och som tvingar de bemedlade bland oss att årligen söka främmande luftstreck. Men det var någonting annat också. Jag har någonstädes, på tal om kejsar Wilhelm och Herman Bang, sett uppgifvas att milslukandet och bort!-driften samman-

hänger med höggradig neurasteni, hvarför jag måste antaga att Karl Henrik Brisman åtminstone i någon mån led af detta obotliga onda.

Tjugu år vidpass räckte förmögenheten. En vacker dag för något tiotal år sen infann sig Brisman åter i Finland, grånad, trött, utfattig. Vännerna från ungdomen togo hand om honom och skaffade honom ett torftigt lefvebröd. Lönen förslog jämnt och nätt till lifvets uppehållande; med resorna var det för alltid förbi. Vännerna voro nog så välvilliga och inflytelserika, men hvar finna en god plats för en femtiåring som aldrig arbetat, därtill obekant med förhållandena och okunnig i de två nya språk som blifvit mer eller mindre oumbärliga här sedan Karl Henrik Brisman ungdom.

Detta var hvad jag visste om Karl Henrik Brisman, uppsnappadt på skvallervä-

gen som ju löper bred och rymlig tvärsigenom lifvet här hemma.

Jag får tillstå att det i någon mån förvånade mig att se honom här iklädd en sliten men mycket praktisk och treflig resdräkt, med tidtabellen vårdslöst instucken i ena ytterfickan — synbarligen stadd på längre resa, kanske till utlandet. Det hade särskildt framhållits för mig som ett utslag af ödets bittra ironi, att denne man som älskade de nya vyerna och telegraftrådarnas böljegång utanför kupéfönstret högre än allt annat i detta lif, att denne snabbhetsdyrkare och bekvämaste-rut-kännare nu var blifven så fattig att han knappt kunde unna sig tågresorna mellan Helsingfors och Åggelby där han var bosatt.

Måhända hade någon af hans förmögna barndomsvänner velat bereda honom en stor glädje innan det var för sent — han såg ut att icke hafva så synnerligen långt kvar, föreföll det mig — och därför tryckt

ett resekreditiv i hans hand? Ja, så måste det väl vara, tänkte jag, och jag gladde mig uppriktigt å hans vägnar. Äfven jag har som helt ung känt en släng af den farliga sjuka som behärskat Karl Henrik Brismans lif, därför förstod jag så väl hans strålande glädje.

När jag använder uttrycket „strålande glädje“, så torde detta knappast innebära någon öfverdrift. De andra passagerarna voro nervösa, missnöjda, ohöfliga, hänsynslösa i knuffningar och påträngande. Icke så Karl Henrik Brisman. Gifvetvis hade han brådtom som alla de andra, han åt med stor snabbhet och kastade ibland en granskande blick på väggklockan, men jag kunde konstatera att han metodiskt valde det bästa och helt säkert åt sig mätt. Hans skicklighet att inom ett ögonblick skala en potatis och breda några smörgåsar var beundransvärd liksom ock hans förmåga att balansera tallrik och glas under ätandet midt i trängseln; allt detta

utan att han för ett ögonblick förlorade sitt värdiga lugn.

När stationskarlen trädde in och ropade ut tågets förestående afgang, greps han icke alls af de öfriga passagerarnas nervösa brådskas; han lät servera sig en kopp kaffe och utbytte några repliker med flickorna bakom disken, skämtsamma tvifvelsutan eftersom flickorna skrattade med hela ansiktet. Sedan han betalat skyndade han ut på perrongen med långa, glidande steg, men utan att springa.

Jag tillstår att jag följde honom ut enkom för att gapa; min nyfikenhet kan förefalla något omotiverad, men den tvungna sysslolösheten må lända mig till ursäkt. Härtill kommer att det faktiskt beredde mig ett stort nöje att se med hvilken intensitet han uppenbarligen njöt af alla resans små detaljer, äfven besvärligheterna. Han tycktes med flit uppehålla sig där trängseln var som störst, där han blef i tillfälle att snudda vid de flesta

främlingarnas kappflikar och hörde språk-melodierna stiga och falla som lifligast.

Jag såg honom hjälpa några damer med att flytta tunga handväskor och besvara deras frågor; hans stora grå ögon lyste vid deras vackra, tacksamma småleenden. Ännu fann han tid till ett kort samtal på franska med en gammal herre i ett kupéfönster — under hvilken förevändning han lyckades framkalla det är mig en gåta. I flygande fläng köpte han en tidning i kiosken och besteg vagnsplattformen i samma ögonblick stationskarlen förde handen till repstumpen vid klockkläppen i och för tredje ringningen.

Afundsvärda människa, tänkte jag, nu njuter han med hvarje nerv, nu fylles hans sinne af lifvets röda vin, för första gången på många år och kanske den sista före slutet. Jag såg hans ögon. Det var en fullkomligt lycklig människas blick.

Men just då afgangshvisslingen ljöd skedde där något oförklarligt. Plötsligt såg

jag Karl Henrik Brisman svinga sig ner från plattformen och skynda tvärsöfver perrongen. Tåget gick i detsamma. Herregud, tänkte jag, han har glömt någonting i väntsalen, någonting viktigt som icke kan lämnas, och nu går tåget.

Men han såg sig icke om efter de bortilande vaggongerna, icke heller styrde han sina steg till väntsalen. Han vek af vid magasinet, kom ner på landsvägen och försvann slutligen bland villorna och kåkarna i backsluttningen. På hela vägen såg han sig icke tillbaka, men hans gång blef mattare och den spänstiga hållningen slappades för hvart steg, tycktes det mig.

Allt detta hade försiggått mycket hastigt, jag fick ingen tid att reda mina tankar från det ögonblick han hoppade af tåget tills han försvann. Men nu var min nyfikenhet på allvar väckt, jag måste taga reda på hvad som dolde sig bakom detta ovanliga uppträde, som för resten väckte uppmärksamhet också bland den öfriga

publiken på perrongen. Och jag tänkte: kan någon ge besked i denna dunkla sak så bör det vara restaurationsföreståndarinnan, som nyss stod så prunkande bakom sin disk och med sina rika former och sitt skinande ansikte såg ut som en lycklig mor till oss allesamman.

För den skull begaf jag mig åter in i väntsalen, beställde en kopp te och drack den stående vid byfféen. Jag hade turen att bli serverad af föreståndarinnan själf, men för att icke göra mig löjlig genom alltför stor ifver lät jag någon minut förgå och nedsköljde ett par skorpor innan jag liksom af en tillfällighet gjorde min fråga, i likgiltig ton.

— Herr Brisman? sade den magnifika, dock vänliga damen med ett litet skratt. — Jo, han har hyrt för en månad i en stuga där oppe i skogen, han har ferie nu och den använder han på ett mycket löjligt sätt. Kanske herrn kom att fästa sig vid det, för en liten stund sen, det

brukar alltid bli sån uppståndelse på per-
rongen när han hoppar af och tåget far
i väg.

— Brukar alltid — — stammade jag
häpen. — Det är då en vana, jag menar:
händer det ofta att herr Brisman bär sig
åt som i dag?

— Alla dagar sen han kom hit, första
augusti var det. Det är ju därför han bor
här, säger de. Han kommer till stationen
några minuter före petrogradtåget och går
genast sin väg när det har farit. De lär
fundera på att stämma in honom för ofog,
men Gud vet om det nu sen blir af. Hvad
han däremellan gör har ingen en aning
om, men de säger att han är så snål att
han aldrig unnar sig nån ordentlig mat,
utom hvad han slefvar i sig här. Nå, den
betalar han ju ordentligt för, han hör inte
till dem som smiter utan att betala, så
jag ska ingenting säga. Men herre du
milde hvad vi har fått skratta åt honom,
det har varit en riktigt treflig sommar

bara för den skull. Men nu är det bara några dagar kvar, han reser tillbaka till tjänsten den sista.

Jag betalade mitt te och lyfte artigt på hatten för den talkunniga föreståndarinnan.

Jag gick ut och satte mig på en skuggig bänk. En tung sten låg kastad i gräset. Jag välte den med foten, och se: därunder låg gräset sjukligt hvitt och pressadt mot hårda marken, men det fortfor att skjuta blad, att lefva och verka efter sin art.

Mina tankar hade nu fått frisk näring. Tiden syntes mig icke mera lång; och i dess fullbordan kom snälltåget och tog mig med sig till staden, där jag lefver i stillhet bland hundratusen andra och söker forma mitt lif efter mitt väsens bud så långt mina svaga händer förmå.

SINANDE KÄLLOR

... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...

I.

Tillåt mig först att uttala min djupa tacksamhet för all er vänlighet under den vecka jag hade glädjen att få tillbringa ute på Bredsund. Jag har redan i mitt bref till era föräldrar bett dem framföra detta, men då jag nu fått giltig anledning att skrifva direkte till er, begagnar jag tillfället att säga er hur utomordentligt angenäma dessa dagar gestaltade sig för mig, icke minst tack vare er. Det är sannerligen länge sedan jag återvände från en ferie så vederkvickt till kroppen och följaktligen också till själen som nu. Som ett bevis härpå vill jag nämna att jag redan beslutit återuppta mina afbrutna förarbe-

ten till ett större verk om kulturförhållandena här i Finland på sjuttonhundratalet. Jag tror mig nämligen ha fått några gifvande uppslag. Ett par af dem framställde jag för er under promenaden till Ramstorpet, men det har ni nog redan glömt.

Inom parentes kan jag förråda för er att det här brefvet vållat mig ganska mycket hufvudbry. Jag såg just på klockan och fann att tiraderna här ofvan kostat mig mer än en timmes ansträngningar! Det vill säga, största delen af tiden ägnade jag åt att betrakta mina naglar, som jag alltså numera känner rätt bra till form, färg och struktur.

Allt detta förvånar er kanske; ni tycker väl att en person, som gjort boken till sin gud och själf skrifvit en del, utan större svårigheter borde kunna åstadkomma ett vanligt höflighetsbref. Till mitt försvar kan jag bara framhålla att den nu föreliggande situationen i viss mån är ny för

mig. Viel Vögel sind geflogen, viel Blumen sind verblüht sen jag sist skref bref till en ung dam, en mycket ung dam — det var ju aderton, inte sant? Och medan fåglarna flugit och blommorna vissnat har jag ingenting lärt och mycket glömt, — däraf penntuggningen.

Och eftersom vi nu en gång äro ute på bekännelsernas sluttande plan, så kan jag ju tillägga att jag ursprungligen t. o. m. skref ett koncept — men det innehöll någonting helt annat och hvilar nu i små, små fyrkantiga bitar (jag rifver alltid papper systematiskt) på botten af min papperskorg.

De medföljande tabellerna visa att jag icke glömt mitt löfte att hjälpa er med kompletteringen af den där stamtaflan, som ni med så stor ifver håller på att upprätta. Egentligen en lustig idé — hvarför skall ni se tillbaka, ni som har hela det s. k. lifvet framför er! Men det tycks ligga i luften, arkivet var i våras öfver-

- lupet af alla slags släktforskare, som hårdt an-satte dr Börtzell med sina an-söknin-gar (å, han är kvick, dr Börtzell, han är vår professionella ordlekare). Emellertid, då det nu en gång roar er, är jag ofantligt glad öfver att kunna vara er till någon nytta. Som ni ser har jag kommit öfver ganska många nya upplysningar rörande de familjer ni särskildt lade mig på hjärtat. Jag tror mig också kunna lofva flere tillskottsförteckningar under de närmaste veckorna.

Jag skrifer detta på arkivets officiella papper af det skälet att jag för tillfället inte råkar ha något annat till hands här på mitt ämbetsrum. Tag inte illa upp och låt inte skrämma er af den högtidliga stämpeln där uppe i hörnet. Sen flere år tillbaka sköter jag nästan hela min korrespondens här. Arkivet har alltmera blifvit mitt rätta hem; åtminstone känner jag mindre oro här än annanstans. Här är så ljufligt svalt och halfskumt; tyst är här

också, i synnerhet nu efter stängningstiden. Jag njuter af själfva luften här, den bär på en svag doft af pergament och kalfskinnsband och gammal torr mahogny. Skada bara att man inte kan röka här.

I dag är det precis två veckor sen jag anlände till Bredsund. Almanackan påstår det, själf kan jag knappt tro det.

Genom fönstret ser jag molnen ligga liksom räfsade i strängar, alldeles som då, solen slår rödt vin i västerhimmelns gröna glas och luften står stilla. Det skymmer ju ännu för mina ögon af skuggan i alléen, jag hör summet från ringdansen kring lindarnas senfödda blommor, där humlor och ollonborrar och allehanda yrfän hvirfla omkring. Och jag hör sanden gnissla under trillans hjul. Jag ser er i röda klänningen och hvita hatten uppe på trappan, vid era fötter hoppar och kvinkar och tjuter Diana of Metsäkylä. Glömsk af sitt blåa blod och sitt lysande stamträd gör

hon de löjligaste språng och piskar trappstegen med sin flinka svans. Ni vill hålla henne tillbaka, men det lyckas inte, med handen kring halsbandet får ni lof att följa med nedför trappan. En röd vallmo faller från ert bälte och blir liggande i sanden rakt framför min fot. — Jag tror jag fick behålla den; ja, det var nog så.

Almanackan säger mig vidare att jag redan varit fem dagar i tjänstgöring efter min ferie. Också det är mig närapå ofattligt. Jag har nämligen ännu inte lyckats assimilera mig med kollegerna, inte fått fatt i trådarna — något som förr om åren vanligen gått på en minut. När jag söker den gamla vanda tonen, slår jag fel gång på gång. Ni vet säkert inte att vi ha våra egna umgängesformer, vår egen slang, vår egen humor här, alltsamman tämligen obegripligt för den utomstående. Men andan här har haft ett visst affektionsvärde för mig; det har behöfts många genera-

tioner af älskvärda boknarrar och det har kräfts många fattiga, trofasta, försakelsefulla och ensamma forskarlif för att utbilda denna atmosfär. Dock, den här gången slog den underbart främmande emot mig.

De andra som återvände samtidigt med mig äro sig alldeles lika. Sjöstedt, ni vet, han som skrifer om vår medeltid, går och gnuggar händerna af förtjusning; han har nämligen igen fått till stånd en polemik i en facktidskrift. Polemiken är medelpunkten i hans lif och ett förnyelsens bad för hans stridbara ande. Hvert år lyckas han framkalla ett par sådana nappatag, och han sköter dem som trädgårdsmästaren sina blommor. Å, han förifrar sig aldrig, han låter de rara frukterna långsamt smälta i munnen. Han är också en skicklig fältherre. Han aktar sig noga för att skjuta bort sin ammunition i förtid, han skrämmer först sin motståndare, leker med honom för att locka honom ut

på öppna fältet; men har han en gång fienden där, då ve honom!

Magister Salander är också lycklig. Det är en liten liflig, skinntorr herre som aldrig unnar sig någon rast eller ro. Han är en af landets lärdaste män, fast ni nog aldrig hört talas om honom. Hans doktorsafhandling ligger färdig i manuskript sedan femton år, men han har alltid någonting att ändra eller tillägga. Den blir nog aldrig ventilerad, ty han hyser en oöfvervinnelig förskräckelse för den möjligheten att det under tryckningstiden någonstans i världen kunde publiceras några till ämnet hörande fakta eller nya uppslag som han alltså inte kunnat uppta till behandling... För öfrigt ägnar han sitt lif åt predikandet af tre evangelier: sittbad, vegetarianism och esperanto. Hans dröm är att mänskligheten en gång efter seklernas villfarelser skall lära känna den sanna lyckans villkor och sätta sig i ett badkar, äta grönsaker och tala esperanto.

Då skola alla krig upphöra, klasskillnaden försvinna och det tusenåriga riket konstitueras utan monarker men också utan nationalförsamlingar.

Orsaken till att han nu kände sig speciellt lycklig var icke den, att mänskligheten enligt hans åsikter tagit ett resolut steg i riktning mot sittbadkaret, utan den, att han under sin ferie på något outgrundligt sätt fått tag i en rysk fänrik som också var esperantist. De hade sampråkats länge; emellertid måtte de ha talat hvar sin dialekt, ty ryssen fann sig snart föranlåten att öfversätta de viktiga replikerna till franska, magistern återigen sina till tyska eller engelska. Men de hade haft alldeles förskräckligt trefligt tillsammans, och snart skulle de träffas igen.

Nu har jag visst tröttat er med tråkiga detaljer om människor som inte intressera er. Min värld har blifvit så underligt trång på de sista åren. På sätt och vis njuter jag af att höra till en stilla krets där man

känner hvart tonfall, hvar liten fåfänga, hvar ömtålig liktorn. Här drabba en inga öfverraskningar, hvarken onda eller goda. Och det är något jag börjat sätta värde på. Men det är ju ingenting för er. För-låt!

Hälsa era föräldrar så hjärtligt. Om de finna kuvertet påfallande digert, så gör ni väl mig den tjänsten att hänvisa till tabellerna. Er far är ju min gamla vän, och det anses visst berättiga människor till allsköns drift.

II.

Det gör mig förfärligt ont att ni så totalt kunde missförstå mitt bref i den punkt som berörde stamtaflan. Vid allt hvad som för ögonblicket är mig heligt svär jag er att jag är uppriktigt glad öfver att kunna göra er denna lilla tjänst, som sannerligen inte det minsta stör mig i mitt arbete (om man nu med ett så högtidligt ord får beteckna mitt nyfikna intresse för kulturhistoriska kuriositeter). Jag har godt om tid och stannar i alla händelser kvar på arkivet ett par timmar efter tjänstgöringens slut; det är mycket man slip-

per att frotera sig mot genom att sitta stilla i dessa dagar.

Dessutom tilltalar uppgiften mitt detektivistiska sinne, och sist men inte sämst: jag får ju härigenom anledning att skriva till er och kanske också någon gång motta ett svar. Ser ni, det finns bref som man bär oöppnade på sig en hel dag, tar bara fram dem ibland och ser på dem. Ni vet inte hvad allt ett sådant bref kan innehålla, den dagen.

Jag nämnde någonting om mitt detektivistiska sinne. Det förhåller sig nämligen så, att flere af tjänstemännen här vid sidan af sin af samhället kända och ofta nog så uppskattade vetenskapliga verksamhet äro väldiga privatdetektiver.

Doktor Börtzell, till exempel, hvars fromma gråa hufvud ni kanske känner genom porträtten i tidningarna. Han har en specialafdelning för detektivlitteratur i sitt bibliotek; lappkatalogen, som han med vanlig noggrannhet upprättat, lär omfatta

bortåt fyrahundra nummer. Och han själf, som i hvardagslag knappt kan förmå sig att döda myggan som suger hans blod, förvandlas under vinterkvällarna vid brasen (han bor inte i ett oromantiskt värmeledningshus, som jag) till en blaserad kännare af alla mänskliga laster och brott. Ringaktande rynkar han då på näsan åt mördare, som icke i sitt arbete tillämpa teknikens nyaste vinningar, och åt detektiver som icke drifva sin jakt med blodhundens vilda energi och samtidigt med iakttagande af strängt vetenskapliga metoder.

Också jag har fyllt några tomma timmar i mitt lif med detta surrogat för verklig kamp och fara, som ju för resten vid det här laget borde ha förlorat det mesta af sin begärlighet, för att inte säga sitt existensberättigande. Och hvad jag lärt genom den lektyren, de djärfvaste och skarpsinnigaste uppdagarnas metoder, tillämpar jag som bäst vid utforskandet af

de grenar i ert stamträd som ni anförtrodde mig.

Det är alldeles nödvändigt att gå till väga på det viset om man inte vill nöja sig med de trohjärtade uppgifterna i *Genealogia Sursilliana*. Ett par mindre misstag i de tryckta källorna har jag redan rättat, men många länkar återstå ännu att granska. Där finns ett par som ge ifrån sig en alldeles särskildt ihålig klang. Som nu denna Jacob Emmanuel Alanus, ni vet. Böckernas upplysningar om honom förefalla så trovärdiga och pålitliga vid flyktig genomläsning, men jag har mina ögon fästa på den mannen. Det hänger inte rätt ihop, han är inte den han ger sig ut för. Kanhända var han verkligen kapellan i Suojärvi, det vill jag åtminstone tills vidare inte bestrida, men aldrig i lifvet var Anna Catharina Lanæa hans lagvigda maka; och alla dessa barn som han står med — nåja, jag säger inte mer för denna gång. Men jag ger mig inte förr-

än jag afslöjat honom och afklädt honom all orättmätigt fången värdighet. Vid Manitou, hans skalp skall dingla vid mitt bälte.

III.

Jacob Emmanuel Alanus blef gripen i går. Efter en lång och spännande jakt, hvars detaljer jag inte här kan gå in på, fick jag honom ringad och ställd. Nu är han som sagdt fasttagen och identifierad. Han sökte i det längsta föra efterspanarna på villospår, bland annat genom att bära precis samma förnamn som farfadern och farbrodern, men nu har jag honom, jag har honom, säger jag, och den trassliga härfvan är mönstergillt utredd. Det var farbroderns hustru och barn han tillägnat sig och oantastad fått behålla i tvåhundra år. Historiens kvarnar mala långsamt, men

rättvisa har dock slutligen blifvit skipad af en Klios ringa mjölnardräng.

För resten, tack för ert bref — hur kunde jag glömma att börja med det ordet, som noga taget rymmer allt hvad jag i denna världen har att säga er.

Det var förfärligt vänligt tänkt af er — också om ni inte menar det — då ni skrifer att ni fattat ett sådant intresse för oss halfgamla bokmalar och pappersrättor, som redan kunna räkna åtskilliga tjänsteår i fårorna i hvarandras ansikten. Tidens pekfingernagel är obehagligt hvass.

Ni tycks också känna ett visst medlidande med oss. I staden i den här hetan! säger ni, och så förefaller det som om ni misstänkte oss för att långsamt men säkert förvandlas till petrifikat och löjlige original på grund af vårt ständiga umgänge med hvarann och med medeltids-herrarna.

Å, jag medger, där ni är, där vore säkert bättre att vara. Det vill säga, jag

menar att ett härligare hem för sommar och vinter och hela detta jordelif än Bred-sund kan jag inte tänka mig. Men då det nu en gång inte är min plats, så har jag det visst relativt bäst där jag nu är.

Och så petrifikatfrågan. Jag vill inte förneka att de gamla kära, maskstungna, lusbitna volymerna bilda en mur mellan oss och yttervärlden. Tidigare var den kanske på långt håll besläktad med den kinesiska; nu ville jag nästan kalla den en skyddsmur och ett bröstvärn. Jag vill inte skryta med att vi här hade gjort evighetens synvinkel till vår, men jag tror i alla fall att man inom dessa väggar lär sig att se med mera förståelse och med mindre bitterhet på häxdansen här hemma och ute i världen. Och det är ju alltid någonting att sätta värde på, när man ser större delen af sina gamla gudar ligga där med näsan i vädret, och går omkring med känslan att här äro makter i rörelse som måtta allt närmare vårt hjärta.

(Härmed menar jag nu inte mina kuponger.)

Men ni får verkligen inte tro att vi här på arkivet äro knarriga, stela ämbetsmän med byråkratfasoner och högtidliga miner. Ni skulle bara se oss t. ex. när vi tassa i korridorerna för att smugla in bakelser och citronsoda förbi vaktmästaren och chefen, de fruktade busarna. Ni skulle se våra krumsprång när det gäller att gömma tomflaskorna, hvilket inträffar då vissa steg höras — här känner man allas gång — och vaktposten ger varningshostningen. Jag försäkrar, det är som i skolan, och för flere af oss säkert lika roligt.

Å nej, vi äro hvarken mumier eller död-dansare här. I går hade Sjöstedt retat Börtzell och mig genom ett provokatoriskt yttrande om Polens affärer, som ju för ögonblicket faktiskt äro betydligt aktuellare än t. ex. frågan om påfvens skägg, hvilken ofta nog bragt oss här ihop, för att vitsa med Börtzell. Alltnog, vi beslöto

att hämnas på Sjöstedt. Vi klippte oss tomahawker af papp och gömde oss bakom fogdarnas räkenskaper. När Sjöstedt strax därpå gick förbi, rusade vi fram under vilda krigsrop, som lyckligtvis hördes hvarken af vaktmästaren eller chefen. Sjöstedt värjde sig envist med en kapsel af Anjalamännens bref, men ansatt i fronten och flanken på samma gång blef han slutligen tvungen att ge sig på nåd och onåd. Det visade sig att han erhållit ett riktigt litet sår vid ena tinningen, som han omsorgsfullt torkade med en af sina vidunderliga näsdukar. (Ursprungligen antogo vi att han i distraktion brukade stoppa lakanet i fickan, men det befanns vara en oriktig hypotes.) Som ädelmodiga segrare beslöto vi tilldela honom tapperhetsmedalj. Den förfärdigades af en cigarrettaskbotten och erhöll en konstnärlig utsmyckning i rödt och blått bläck. Men då han af falsk blygsamhet säkert hade vägrat bära detta utmärkelsetecken, fäste

Börtzell det med en knappnål på hans rygg ungefär där rocken tar slut. Vi hade också glädjen se honom bära det ute i expeditionen i en krets af stela och viktiga professorer.

De som leka mest äro också de främsta i arbetet. Här arbetas mycket, tyst men intensivt; och för löner som sannerligen inte kunde fresta någon af våra gatsopare. För mig är ju lönen likgiltig, men ni vet inte hur fattiga de äro, så många af våra skarpaste hufvuden och våra bästa män.

För min del har jag nästan aldrig förr brukat delta i upptågen (hvaraf ni med er obönhörliga logik drar den troligen riktiga slutsatsen att jag står efter också i arbetet). Men dessa sista dagar har det kommit öfver mig en sådan oförklarlig uppsluppenhet. Jag sofver bättre om nätterna och jag bygger de skönaste luftslott bland molnen i mitt rökrum, där de blåvioletta ringarna långsamt höja sig från

spetsen af mitt trollspö — min härliga svarta cigarr.

Jag har för resten börjat tycka bättre om min våning nu på sista tiden. När allt kommer omkring är det en hel mängd vackra saker som samlats här under årens lopp. Ni borde se dem någon gång, t. ex. när ni näst kommer till staden med er far. Framför min inbjudan till honom, ifall förslaget tilltalar er.

IV.

Om ni fått mitt sista bref, som blef afsändt för ett par veckor sedan, så skall ni inte fästa er vid det. Det var tråkigt och meningslöst.

Dagens tabell är kort. Jag har inte varit lat så där i största allmänhet, det är sömnen som klickar igen.

V.

Hvad ni är god som gitter skrifva hela åtta sidor till en person som — nåja, till undertecknad.

Staden är fruktansvärd och människorna än värre.

Jag är inte så förfärligt gammal, åtminstone finns det ju en del individer som äro äldre än jag. Emellertid har jag redan hunnit upplefva två invasioner här i min barndoms stad. Den första kom från norr, om den är ingenting att säga, den måste ju komma. Men den nya, den östliga! Jag går här som främling och minst gynnad nation i mitt eget land, i min egen stad.

Och alla portar stängda!

VI.

Mitt bref af i går var åter ett kapitalt misstag. I stället för att besvara era frågor skickar jag i väg ett sentimentalt känsloutbrott. Kan ni ursäkta mig om jag i dag gör bot, svarar på alla frågor och aflägger slutlig räkenskap?

Det är nog för resten sista gången jag skrifver till er. Dagens skörd af namn och notiser är slutsumman af hvad jag här kan åstadkomma; mina källor ha sinat ut.

Det är för öfrigt likadant med allt det öfriga. Bland annat har jag numera definitivt slagit ur hågen alla planer på den där boken om sjuttonhundratalet som jag ett par gånger talat med er om. Det är

lustigt, som ung var jag aldrig rädd för att fälla hastiga och bestämda, mycket bestämda, omdömen och draga tvärsäkra slutsatser i invecklade frågor; numera har jag nästan kommit därhän att jag ingenting vet, fast jag ju läst och lärt en hel del under dessa åren. Jag ser genast medaljens båda sidor, ser dem på samma gång och lika klart och slutar med att anse den ena så god som den andra. Och det går ju inte. Därför får det bli slut på skrifvandet nu.

Kritiken här hemma är jag inte rädd för, den har ju alltid varit synnerligen välvillig och öfverseende mot mig. Men det kunde möjligen falla någon i Skandinavien in att slå mig på fingrarna, och den risken vill jag inte utsätta mig för.

En gammal skådespelare skulle säkert förstå mig. Det är bara nybörjarna som ingen rampfeber ha, medan gamla aktörer stå i kulissen med bultande hjärta och ångestsvett som flödar under sminket. För

mig har det blifvit svårare för hvarje gång, nu tror jag inte jag härdar ut med det längre.

Men det hör ju inte alls hit.

Ja, som sagdt, nu blir det alltså ett slut på mitt dagliga, förtroliga umgänge med ättetaflornas damer och herrar. Jag kommer att sakna dem alla, och kvinnorna mest, som sig bör. De ha varit mig ett angenämt, stilla sällskap. Jag har sett många öden med större vingbredd och högre luft än mitt eget stiga fram ur de knappa notiserna. Jag har delat glädje och tårar med några af dem. A, jag har inte nekat mig någonting, där var en som jag närapå förälskat mig i. Det var hon hvars namn ni bär.

Jag säger dem nu högtidligt farväl.

Farväl, Anna Thauvonia, du som flyktade till skogar och villa marcker med dina barn, efter att ha sett ryssarnas tju-tande horder dansa kring de rykande ruiner-na af Paldamo prostgård.

Kanhända är det hon som gett er i arf sitt ögas skiftande iris. Det var min tanke då jag skref ner hennes namn och de två årtalen, lifvets och dödens.

Farväl, Regina Palbitzki.

Hon följde Ottokar Khewenhüller från ett slott i Böhmen hit upp till den fruktade och fruktansvärda nordens bara för den äran att få bli en af era stammödrar. Det stannade visst i hennes hår ett skimmer af Böhmens sol och en reflex af höstvinets döende löf, det var det vackraste smycke hon ägde, och därför lät hon det gå i arf till er.

Men af hvem har ni röstens klang? Är det af Jeanne Louise Essen från Adolf Fredriks Stockholm, är det af Karin Wacklin från tjär- och guldtunnornas Uleåborg, eller är det af denna N. N. Påvallsdotter som i sitt femtonde åldersår äktade den sextiosjuårige Eskil Zethræus? Här kommer mästerdetektiven Ego

till korta och blir länge sittande orörlig med den röstens eko i sitt öra.

*

Ni frågar mig hvad jag menar om era unga vänner och deras sträfvanden. Jo, jag läser deras artiklar med stort intresse, och jag måste tillstå att jag afundas dem. Hur enkelt allting blir för dem! Det ena är svart, det andra hvitt. Men det är bra, det är mycket bra att ungdomen ser det så. Det finns ingen plats för halftoner i den nya värld som håller på att skapas. Och det fordras en handfast kolartro för att man skall kunna hoppas på en ljus och harmonisk framtid för detta folk, som är klufvet på alla leder, i alla dimensioner och mest i den fjärde, i den som inte kan mätas och vägas och pressas in i termer och slagord, men som kanske är den afgörande. Jag är mycket glad öfver att ungdomen har den tron.

Så var det ju ännu det, att ni längtar ut i världen och sörjer öfver att det tills vidare är omöjligt. Ni har aldrig sett något annat än ett litet hörn af det egna landet, säger ni.

Men, men, då är ni ju ännu lyckligare än jag någonsin trodde. Då har ni ju allt att få. Tänk, att ingenting ha sett och ingenting upplefvat, och på samma gång veta att allt detta skall falla eder till! Än sen om det dröjer ett år eller mer — en gång kommer ju den dagen när hela världen öppnar sig för er. Jag önskar bara att jag fick följa er då — jag menar som vägvisare, som rådgifvare. För det vet jag att jag dugde till.

Ja, vet jag det så säkert? Nej. Ju mera jag tänker på det, nej.

För er vore jag kanske rentaf en dålig vägvisare. Ni hör till ett nytt släktled, ni brinner för allt det nya i tiden. Ni skall se det nyas smedjor, Berlin, London, New York. Jag är ju en föraktlig dagdrifvare

utan hemortsrätt i det nya tusenåriga imperiet, en viljans och känslans svagling som inte ens äger ungdomens charm. Jag skulle mest ha fört er till de döda städerna, och där hör ni ju inte hemma.

Men om ni någon gång får en stor sorg, så skall ni ta er tillflykt till Rothenburg. Där är stillhet och hälsosam ro under vinrankorna som skymma själfva törnekronan på krucifixens lidande Kristushufvud. Där är hvila för tanken och lek för fantasien; med litet god vilja skall ni i kvällsskymningen se Gretchen som skyndar till de andra flickorna vid brunnen. Ni ser fliken af Mefistos mantel sopa kyrkornas nötta golf eller försvinna i en källarhals, och ni hör klirret af Fausts värja ge eko mellan grändernas burspråk. Ute på vägarna, i solnedgången, skall ni likt de hemvändande pilgrimerna tro att det är Jerusalems vallar och torn som lysa i aftonbranden.

„Pax intrantibus, salus exeuntibus“ står

där öfver en af portarna. Tänk, jag behöfver inte öfversätta det, ni kan ju latin, ni nittonhundratalets underbara flickebarn. Kanske inte fullt så bra som Vendela Skytte, men i alla fall.

Jag hoppas också att ni en gång skall komma till Prag, en försommarkväll när akaciorna blomma. De droppa sin doftande snö öfver gatorna och husen och i floden, de lägga sina hvita drifvor för er fot, och i ert hår skall det fastna några darrande kronblad. Ni skall stanna på Karlsbrücke just på den plats där trettioåriga krigets sista stormvågor slogo ihop. Där hör ni Moldaus mumlande brus mellan bropelarna, där vattnet går svart med ringlande strimlor af skum. — En svag dimma stiger upp och blandar sig med skymningen som sveper stränderna i allt tätare flor och bäddar in dem i sanimetsmjuka skuggor. Månen stiger öfver Hradschin och kyrkornas torn, öfver ghettot och gränderna med de underliga namnen.

Så tyst är det omkring er att ni kan höra stenarna tala, tills plötsligt någon osynlig människas steg eka, dämpas och dö någonstans borta i mörkret. Mellan kajernas tunga löfmassor glimtar ibland ett ljus. Där borta i skuggan vid Hradschins fot sofver Wallensteins väldiga palats som det sofvit alltsen den natten i Eger. Ich denke einen langen Schlaf zu tun — —

Och utan att ni vet hur det kommer sig skall ni själf se upp mot stjärnorna för att söka ert öde. Men ni skall inte göra det ensam. Ni skall stå där med någon som ni håller mycket af, mer än ni nu kan tro eller ana. Och då skall ni få se, att i de eviga eldarnas rubinsken som brinner sen århundraden framför helgonens stoder, blir bron till en brygga ut i evigheten.

Och samtidigt med lyckan skall ni nu — för första gången kanske, jag vet ju inte — möta tanken på förintelsen. Inte som en svårmodig stämning, en fjärran aning, en doft, utan möta den som man

möter en människa. Men här har döden ingenting skrämmande i sitt ansikte.

Ja, där ha vi det. Nu har jag löpt linan ut — längre än till döden och evigheten räcker den inte, men det är ju vackert så. Nu uppställer sig emellertid frågan, hur jag på ett elegant sätt skall kunna krafla mig tillbaka till fast mark igen.

Jag letar i ert bref för att hitta en lämplig öfvergångspunkt. Och mycket riktigt, den fanns där.

I morgon, den 18 augusti, reser ni alltså till Svartvik.

Det intresserar mig faktiskt en smula; jag har nämligen själf varit där ett par gånger, för en del år sen.

Det var också annars en värdefull upplysning. Nu vet jag åtminstone hur de närmaste dagarna af ert lif skola se ut.

Ni kommer att åka och rida öfver ägorna, spela på den gamla lustiga biljarden, där bollarna rulla uppför backe och nedför

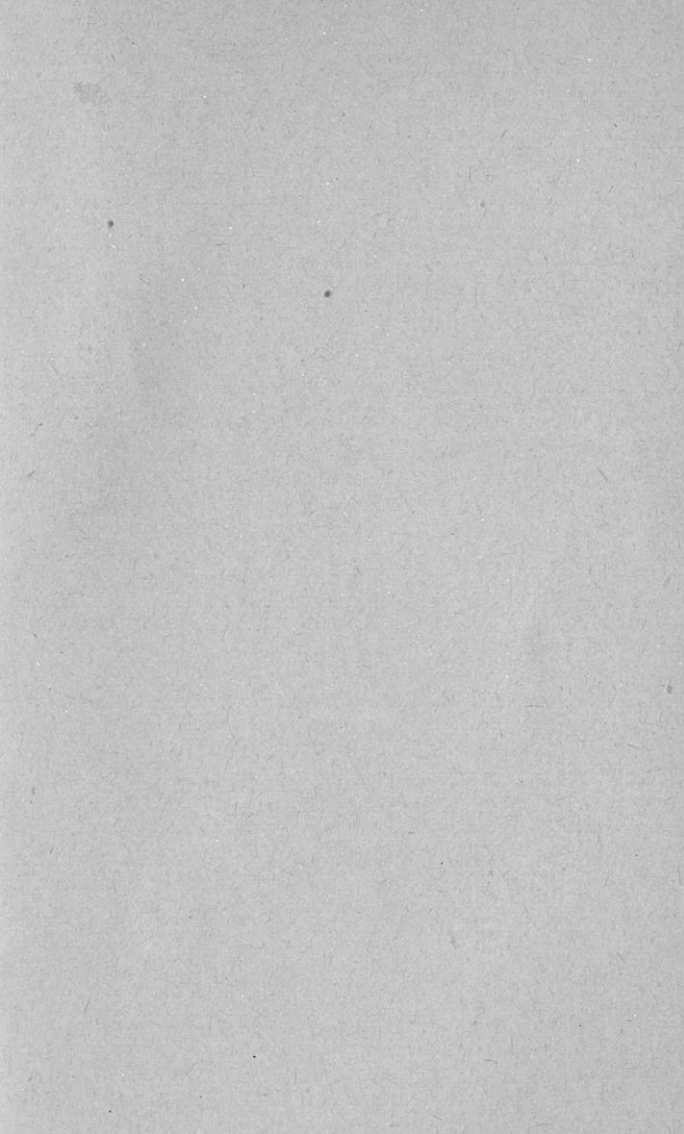
backe och finna sina hål så snällt; vidare: titta på dödsskallarna under kyrkgolfvet, dansa i månskenet utanför gula paviljongen, fånga kräftor i håfvar vid röda bron.

Jag har suttit där på stranden under alarna en augustikväll och sett kräftorna streta i det grunda vattnet, rakt mot en eld som vi tändt. När jag närmare tänker på saken så var er mor också med. Hon var inte gift då än, knappast ens förlovad. Det var en vacker afton, nu minns jag den tydligt. Men det där med elden är visst förbjudet numera.

Ja, hvad har jag mer att säga er? Ännu för en tid sedan tyckte jag det var så mycket jag ville ha sagdt, men det var nog ett misstag; det kan allt sammanfattas i en enda önskan: lycka, lycka på resan.

Innehåll:

	Sid.
Den svagare	7
Perdita	88
Under stenen	137
Sinande källor	157

RUNAR SCHILDT:

Den segrande Eros. (Tredje tusendet)	1912	6: 50
Asmodeus och de tretton själar. (Fjärde tusendet).	1915	4: 75
Regnbågen. (Tredje tusendet).	1916	4: 50
Rönnbruden (Tredje tusendet).	1917	7: 25
Perdita	1918	8: 25